Бүгү чурттарчың пролетарийлери, катыжыңар!

ШЫН

В»Ш(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда үндезилегиниген

1951 апрель 29 воскресенье № 85 (2259)

ӨРТЭЭ 20 КӨП.

Бистиң чуртувустуң улустарының найыралының болгаш алдарының быжыг чөленгиижи, бүгү делегейге тайбыңның чылча шаптырбас баганазы—улуг Совет Социалистиг Республикаларның Эвилели делгерезин!

(1951 чылда Май 1-ге ВКП(б) ТК-ның кыйгырыгларындан).

Тайбыңның херээнге улуг салыышкын

1946—1950 чылдарда ССРЭ-ниң дөрт дугаар (дайын сөөлүндеги) беш чыл планының күүселдезиниң түңнелдериниң дугайында дыңнадыг — бүгү делегейге улуг ужур дузалыг документ болур. Бүгү чурттарда чүс-чүс миллион бөдүүн кижилер ол дыңнадыгны улуг ханыышкын-биле болгаш өөрүшкү-биле уткаан.

ССРЭ-ниң дайын сөөлүндеги беш чыл планының чедиишкинниг күүсетингенин болгаш ажыр күүсетингенин бүгү ниити тайбыңны болгаш улустар аразының айыыл чок чөрүун быжыглаарының херээнге бистиң чуртувустуң чаа улуг салыышкыны кылдыр тайбыңга ынакшылдыг улустар көрүп турарлар.

«Ол тиилелге болза, чүгле Совет Эвилелиниң эвес, харын база делегейниң бүгү демократтыг лагериниң тиилелгези болур. Ол болза, И. В. Сталинның болгаш большевиктер партиязының шылгарангай удуртулгазының түңнели болгаш совет улустуң бедик патриотизминиң көргүзүү болур. Ол болза, советтиң тиилел болгаш күүнге тургузуулуң артык күштүүн биске база катап бүзүредип турар-дыр. Ынды: кайгамчыктыг улуг чедиишкиннеоп-биле совет улус чоргаарланыр эргелиг» деп Кыдаттың «Синьвэньжибао» солуну бижип турар.

Дайын сөөлүндеги беш чыл планының күүсетингени болгаш ажыр күүсетингени болза, тайбың тургузуушкунуң фронтузунга совет улустуң кайгамчыктыг маадырлыг чоруу болур.

Дайынның чылдарында кызымак чүткүлдүг демисели-биле бистиң улус кижи төрелгетенни фашистиг кулданыгның айыылындан адырып алган. Кижи төрелгетенниң төөгүзүнүң мурнунга совет улустуң улуг ачы-хавыязы ында. Дайын сөөлүндеги үеде Совет Эвилели тайбың болгаш бүгү улустарның аразынга найырал дээш демиселди быжыг туруштуу-биле үргүлчүлеп, тургузукчу тайбың күш-ажылдың херээнге бодунуң бүгү күштерин берип турар.

Дайын сөөлүндеги беш чыл планының чедиишкинниг күүселдези—Совет Эвилелиниң чайгылыш чок тайбың политиказының тодаргай көргүзүү болур. Совет Эвилели хамааты үлетпүрүү канчаар-даа аажок улуг хемчээл-биле калбартып, суг күжү-биле ажылдаар улуг электри станцияларын болгаш суттарылга системаларын тургузуп, улус ажылагыйын улам хөгжүдериниң херээнге чүс-чүс миллиард рубльди салып турар. Совет улустуң тургузукчу тайбың күш-ажылының ол канчаар-даа аажок улуг хемчээли болза, дайын сөөлүндеги сталинчы беш чыл планының түңнелдериниң бүгү делегейге ужур дузалыын өнза күштүү-биле көргүзүп турар.

«Совет Эвилелиниң беш чыл планы болза, тайбың планы болур. Беш чыл планының күүселдезиниң түңнелдериниң дугайында медээ болза, Совет Эвилелиниң тайбың политиказын болгаш күүзүн илередип турар. Ол болза, тайбың лагериниң тиилетирбес күжүнүң чаа көргүзүү болур» — деп Венгрияның «Киш уйшаг» деп солуну бижип турар.

Дайын сөөлүндеги беш чыл планының чылдарында Совет Эвилелиниң чеңдип алган улуг чедиишкиннери болза, капиталистиг делегейни сириледип турар экономнуг болгаш политиктиг чидиг чөрүлдээлер болуп турунда өнза тодаргайы-биле көстүп турар.

Боо-чепсеглээшкинни калчаалыы-биле дүргедедип турары, чепсектиг күштериниң өзүлдези, шериг чепсээ кылыр бүдүрүлгелерни калбартып тургаш, хамааты тудуушкунну болгаш үлетпүрүүн тайбың адырларын улуу-биле кызырып турары, үндүрүглериниң үзүктел чок өзүп турары, ажылчы чоннарның ядаршашкыны болгаш политик талазы-биле эрге чок чоруу — бо бүгү болза, АКШ-тың болгаш америк-англи блокуун өске-даа чурттарының чагырар бөлүктериниң чорудуп турар чаа дайын өскүдериниң болгаш агрессиянның политиказының уржуктары болур.

Совет улустуң ажыл-агый талазы-биле улуг чедиишкиннери болза, капиталистиг тургузугдан социалистиг тургузугнуң артык күштүүнүң илерээшкини болур.

Чүгле совет социалистиг тургузуг, чүгле большевик партияга кижизитирген совет улус болза, бистиң чуртка дайынның таварыштырган аар балыгларын кыска хуусаада экиртип шыдаан болгаш улус ажыл-агыйының бүгү адырларының чаа күчүлүг көдүрлүүшкүнүн чеңдип ап шыдаан.

Тайбың болгаш демократияның дайыннары болза, ССРЭ дайын сөөлүндеги бергелерни бодунуң күжү-биле ажып шыдавас, империалистерге сөгүрүүр апаар деп боттарының идегелин чажырбайн турганнар. Совет Эвилели «бодунуң чаа беш чыл планын чүгле бодунуң күжү-биле чааскаан боттандырып шыдавас» деп Англияның «Уорд ревью» деп журналы 1946 чылдың чазынында бадыткап турган. «Шиитпирлетинмээн айтырыгны шиитпирлээриниң чүгле чаңгыс боттуг аргазы—америк чээлини алыры болур» деп көргүзерин журнал оралдажып турган.

Империалистиг реакцияның лагериндеи үнген ол чөңгээлиг «чарлык болушуннар» ам кандыг чөгенчиг болгавы көстүп турар. Дайын сөөлүндеги беш чыл планының чедиишкинниг күүсетингени болгаш ажыр күүсетингени болза, социалистиг тургузугда кайы хире улуг күштер барын, коммунистиг партияга удуртурган совет улус кайы хире улуг ажыл херектерни кылып шыдаарын бүзүрелдии-биле көргүзүп турар.

ССРЭ-ниң үлетпүрү беш чыл планын дөрт чыл үш айда күүсеткен. 1950 чылда ССРЭ-ге үлетпүр продукциязын бүдүрүп үндүрери дайын мурнундагы 1940 чылдан 73 хуу ашкан, ынчаргы беш чыл планында ооң өзүлдезин 48 хуу болур кылдыр көрген. Экономиканың өзүлдезиниң ындыг бедик темпизи өске кайы чуртка болдунарыл? Экономиказы хоочураан бадыышкында турып турар АКШ-тың болгаш өске-даа чурттарның империалистери бо маргыш чок фактыларга болгаш саннарга чүнү деңнеп тургузуп болурул?

ССРЭ-ниң дайын сөөлүндеги беш чыл планының түңнелдери болза, бүгү делегей реакциязының чурттарында мөгүдээшкинни үндүрген. АКШ-тың болгаш Англияның реаксылыг парлалгазы баштайгы хүннерде беш чыл планының күүселдезиниң дугайында медээни ыытавазын оралдашкан. Ол оралдажыышкын буступ дүшкен. Ынчап баарга монополияга бараан болган парлалга чаңчыл болган аргазын хереглеп, совет чурттуң улуг тиилелгелерин чажырарын оралдашкаш, меге хоозун информация таратканн. Уолл-стриттиң болгаш Ситаның чашпаалары боттарының өжээтен медээлеринге чүвениң шынын чеже-даа өскертсе, Совет Эвилелиниң чедиишкиннериниң ужур дузазын бичеледип шыдавастар.

Бүгү делегейниң ажылчы чоннары Совет Эвилелиниң чаа тиилелгелерин изии-биле байырлап турар. Италияның миллион-миллион ажылчыннарының сеткил сагыжын илеретпишаан, Италияның күш-ажылдың бүгү-ниити конфедерациязының секретари Фежаанда Санти мынча деп медеглээн: «Совет Эвилелиниң дайын сөөлүндеги бир дугаар беш чыл планының чедиишкиннинг күүсетингени болза, капиталистиг системадан социалистиг системаның артык күштүүнүн тодаргай көргүзүү болур. Кризистерден болгаш капиталистиг ниитилелдиң төрүлдээлериниен хостуг советтиң социал-экономнуг системазы болза, бистиң үевисте чүгле кайгамчыктыг чаагай үлегер чижек болуп турар эвес, харын база буржуазияның мегечи бүгү пропагандазын чылча шаап турар тайбыңның магадылары болуп турар. Моон ужурунда ССРЭ-ниң беш чыл планының чедиишкиннерин депшилгениң болгаш тайбыңның бүгү өңнүктери өөрүшкү-биле хүлээп алган.

Дайын сөөлүндеги беш чыл планының чедиишкиннери бүгү чурттарның улус массаларын тайбың дээш, эки чаагай келир үе дээш улам-на күштүг демиселче сорук киирип турар. Совет Эвилелинче—коммунизм тургузуп турар чуртче чүс-чүс миллион бөдүүн кижилерниң сеткил сагыжы болгаш күзел соруу угланган. ССРЭ-де тайбың тургузуушкуннуң тиилелгелери бүгү чурттарда тайбың талалакчыларының күштерин улгатырып, империалистиг агрессорларның планнарын үзе шаварынга оларның шиитпирлиин быжыглап турар.

Бистиң чуртувус күчүлүг көдүрлүүшкүннүң оруу-биле чоруп олурар. Ленин—Сталинның партиязынга сорук киирткен совет улус бодунуң күштерин тургузукчу тайбың күш-ажылга, коммунистиг тургузуушкуннуң улуг херээнге бээр.

(«Правданың» мурнуку үүлү).

Колхоз ховуларынга ыяш куржагларының олуртулгазы

ССРЭ-ниң Европа кезээниң ховулуг болгаш ховуу ыяштыг районнарының колхозтарынга ыяш олуртулгазы болгаш тарылгазы эрткен чылдаазындан эрте хуусааларда чорутунуп турар. Воронеж, Тамбов болгаш Рязань областарда колхозтар ховуу камгалаар ыяш тарылгазын ийи катап, Саратов областың, Мордов, Башкир АССР-ниң колхозтары эрткен чылдың апрель 20-де турганындан — 3 катап хөйнү олуртканн. Татар АССР-де колхозтар эрткен чазын бо үеде 100 гектарны тараан турган болза, ам 3 муң ажыг гектар.

Украин ССР-ниң сес областарының колхозтары чыл планын шагда-ла күүсеткен. (СЭТА).

Сталин аттыг шахтаның беш чыл ою

СТАЛИНО. Донбасста ең улуг шахталарның бирээзи Рутченковтуң Сталин аттыг № 29 шахтазының дагжылары дайын сөөлүндеги беш чылдың түңнелдерин чугаалажып турар. Коллективтиң хуралынга шахтаның начальниги инженер эш Будыка чүве чугаалаан.

ССРЭ-ниң Күрүне План Комитединиң болгаш ССРЭ-ниң Төп Статистик Эргелелиниң дыңнадыында — Донбасс болза, база катап чурттуң ең улуг болгаш ең-не механизастатынган хөмүрдаш сууру болу берген деп демдеглээнин чугаалаан. Дайын сөөлүндеги беш чыл планының дургузунда чаартынган бистиң шахтавыс маңаа тодаргай чижек болуп турар. Шахта болза, дагның мурнакчы чаа техниказы-биле чепсегленген чер адааның ёзулуг заводу болу берген. Ам шахтаның хөмүрдаш казар черлеринде бедик бүдүрүкчүлүг комбайннар ажылдап турар. Каскан хөмүрнү вагоннарга сөөртүп дажыглаарынга ең-не хөй күш кирер ажылды механизастаан. Бо ажылды ам чүдүрер машиналарның дузазы-биле кылып турар. Чоокка чедир-ле шахтаның иштин ыяш-биле быжыглап турган болза, ам 18 километр узап чоруткан черни демир-биле быжыглаан.

Чер адааның транспортунда улуг өскерилгелер болган. Чиик рельстерни аар рельстер-биле солаан. Бо болза, хөмүрну шахта иштинден үндүр сөөртүрүнге күштүг электровозтарны ажыглаар арганы берген.

Дагның чаа техниказын ажыглап чорутканы шахтаның коллективи дайын сөөлүндеги беш чылда хөмүр-даш тывыжын үш катаптан хөй улгатырар, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн ийи чартык катап бедидер арганы берген. Шахта алды чартык ай иштинде беш чыл планын хуусаа бетинде күүсеткен болгаш Төрээн чуртка белек кылдыр программадан ажыр 200 эшелон ажыг хөмүрну берген. Беш чыл иштинде хөмүрнүң бот-өртээн кудуладып тургаштың 6 миллион хире рубльди камнап алган.

Шахтаның дагжыларының чүткүлдүг күш-ажылын чазактан бедии-биле үнелээн 400 ажылчыннар, инженерлер болгаш техниктер Совет Эвилелиниң орденнери болгаш медальдери-биле шаннаткан.

(СЭТА).

Күш-ажылды Төрээн чурттуң чаагайжыдылгазынга

АШХАБАД. Беш чыл планының күүселдезиниң түңнелдериниң дугайында ССРЭ-ниң Күрүне План Комитединиң болгаш ССРЭ-ниң Төп Статистик Эргелелиниң дыңнадыын Туркменнин найсылалының ажылчы чоннары улуг сорук киириишкин-биле уткаан. Фабрикаларда болгаш заводтарда, демир орук транспортунуң бүдүрүлгелеринде, албан черлеринде болгаш өөредилге черлеринде хуралдар болгаш агитаторларының беседалары болуп турар.

Туркменнин эртемдээннери дайын сөөлүндеги беш чыл планының күүселдезиниң түңнелдерин чугаалажып турар. ССРЭ-ниң Эртемнер Академиязының Туркмен салбырының төөгү, дыл болгаш литература институдунуң директору төөгү эртемнериниң доктору Кулиевтиң чугаалааны:

— Сөөлгү беш чылдарның иштинде бистиң чуртувуска эртем болгаш техника чаа чадага көдүрүлген болгаш совет улустуң культуразы өскен. Эртемдээннерниң ажылчыннар болгаш колхозчулар-биле кады ажылдажылгазы улус ажыл-агыйының сорулгаларын чедиишкинниг шиитпирлээринге дузалап турар.

Туркменияга чүгле бо өөредилге чылында 70 хире чаа школаларны тутканн. Республика дээди болгаш ортумак өөредилге черлери -дайын сөөлүндеги беш чылда улус ажыл-агыйынга муңмуң тускай эртемниглерни берген. Эртем-шинчилелдиң 40 ажыг албан черлери үре-түңнелдиг улуг ажылдарны чорудуп турар. Ашхабадтың механизастатынган шил заводунга күрүне университединге, Дзержинский аттыг аргыышкын фабриказынга хөй кижилиг хуралдар болгаш митингилер болгулаан. Чер бүрүде-ле ажылчы чоннар большевик партияга, совет чазакка болгаш коммунизмниң улуг тургузукчузу эш И. В. Сталинга өөрүп четиргенин илередип турар.

(СЭТА).

Чурттуң ховуларында

Украинада хлопчатник тарылгазы массалыы-биле эгелээн. Мурнакчы хөвең ажылдакчыларының дуржулгазын ажыглавышаан турган республиканың колхозтары тарылганы бо чылын эрткен чылдаазындан 5—10 хонуктар мурнай эгелээн.

Хлопчатник тарылгазының шөлүн дөрт катап улгатырган Измаиль областың колхозтары ол чугула техниктиг культураның тарылгазын доосканн. Херсон болгаш Николаев областарының колхозтары ол культураның тарылгазын база доозуп турар.

Үргүлчү чаъстаашкыннар болган соонда Соңгу Осетияның ховулары чиңгир ногаан апаргылаан. Күзүн чажып тараан культуралар дыка узап өзе берген болгаш чазын чажып тараан культуралар база дескизи-биле үнүп эгелээн. Тараалар ниити үнүш байдалы чер болганда эки болуп турар. Көдээ ажыл-агый артельдериниң хөй-нуруузу тараалар боктуг үнүштериниң баштайгы арыглаашкынынче кирипкен.

Кубанның Тихорецк районунуң колхозтарының шөлдеринге эрткен чылын хлопчатниктиң шенелдө тарылгаларын чорутканы эки түңнелдерни көргүскен. Ынчангаш бо чылын хлопчатник тарылгазын барык үш катап улгатырган. Тихорецкиниң хөвеңчилери ол культураның механизастыг тарылгазын чедиишкинниг чорудуп турарлар.

Ленинград областың ховуларында күзүн чажып тараан культураларны минералдыг удобрениелер-биле чемишчидер ажыл чоруп турар. Тарылга үнүштерин самолеттар-биле чемишчидер ажылды бо чылын эрткен чылдаазындан ийи катап хөй хемчээлдиг чорудар.

Карело-Фин ССР-ниң районнарының хөй нуруузунуң колхозтары часкы сарыг сугну ховулар суттарарынга чөп ажыглап турар болгаш күзүн чажып тараан культуралар-ны органистиг болгаш минералдыг удобрениелер-биле чемишчидип, хөй чылда үнер сигеннерни болгаш күзүн тараан тараалар-ны суттарып турар. Республиканың колхозтары минералдыг удобрениелерни бо чылын эрткен чылдаазындан алды катап хөйнү алган.

Омск областың девискээринде бо чылын кайгамчык чылыг агаар туруп турар. Областың дыка хөй районнарында рыжик, тарымал тоорук, узун-хендир, чочак-тараа болгаш хөй чылда үнер сигеннер тарылгазын доозарының кырында чоруп турар. Дыка хөй колхозтар апрель 20-ден эгелеп кызыл-тас тарылгазынче кирипкен.

(СЭТА).

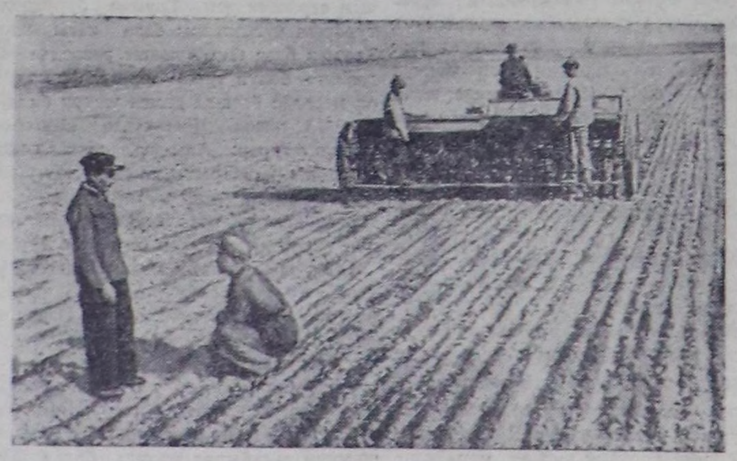

АЗЕРБАЙДЖАН ССР. Ширванның зоналыг дуржулга станциязында мал чемгерер сигеннериниң тарылгазы эгелээн.

Чурукта: дуржулга участогунда мал чемгерер сигеннериниң тарылгазы.

Мурнуу одуругда — гидротехниктер С. Атаев (солагай талазында) биле Ш. Нуриев.

Чуруу М. Минкевичниң. СЭТА-ның пресслишези.

Бистиң областа

Улуг өөрүшкү

Дайын сөөлүндеги Сталинчы беш чыл планының күүселдезиниң түңнелдериниң дугайында дыңнадыгны бистиң областың дагжылары канчаар-даа аажок улуг-өөрүшкүлүү-биле уткуп алган.

Дайын сөөлүндеги сталинчы беш чыл планының күүселдезиниң түңнелдериниң дугайында дыңнадыгны уткаан «Тыва алдын» трестиниң ажылчын, албан хаакчыттарының болгаш инженер-техниктиг ажылдакчыларының хуралынга трестиниң кол маркшейдери эш В. Г. Горбунков мынча дээн:

— 1946 чылдың февраль 9-та эш Сталинның чугаазын мен радиодан дыңнаан мен. Совет кижилериниң мурнунга ооң ынчаарда салган сорулгазының күүселдезиниң түңнелдерин бистер ам дыңнап, көрүп тур бис. Совет улус дайын сөөлүндеги сталинчы беш чыл планының чылдарында төөгүлүг тиилелгелерни чеңдип алган. Бетии кыдыы бистиң трестини алташ көрүңер. Эрткен чылдарның иштинде бистер алдын тывыжының бүдүрүкчү күжүн барык ийи катап улгатырган бис. Бистиң трест беш чылдың планын Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 33 чыл оюнда-ла күүсеткен. Областың алдын уургайларында чоокка чедир-ле Тывага чок турган хөй-хөй чаа механизмнер: компрессорлар, гидродомкраттар, электромониторлар болгаш өске-даа чаа болбаазын механизмнер бар апарган. Трестиниң алдын уургайларының бирээзи болур Хараалга 1946 чылга чедир чүгле ийи техник ажылдап турган болза, ам ында 4 инженерлер болгаш 10 техниктер ажылдап турар.

Совет кижилериниң амыдырал чуртталгазы чыл келген тудум-на сайзырап олурар. Өртектер чиигелдезин чорутканы санында-ла совет кижилериниң хуузунда амыдыралы улам байып, чечектелип турар. Өртектер чиигелдезин дөрт удаа чорутканының соонда мен адачурттуң заводу кылып үндүрген чаа мотоцикл садып алдым. Совет кижилериниң аас-кежиктиг чаагай чуртталгазы дээш ол хире улуг сагыш салып турар большевик партияга, улуг башкы Сталинга өөрүп байырлаанымны чижеглеп чугаалаар ындыг сөс тыпас тур мен.

Трестиниң стахановчу токары эш П. А. Коробейников сөс ап чүве чугаалааш мынча дээн:

— Мен беш чылдың иштинде 10 ажыг чылдың нормазын күүсеткен мен. Мээң ынак бүдүрүлем дүрген сайзырап олурарын мен караам-биле көрүп тур мен. Бистиң токарный цехвиске ийи чыл бурунгаар үүгле чаңгыс станок турган, ам бисте 10 станок бар. Бисте чаа-чаа цехтер тургустунган, бисте чаа-чаа автомашиналар бар апарган, ажылчыннарның саны база өскен. Мээн күш-ажылымны Төрээн чурт бедик үнелеп көрүп турар. Албан чери меңээ чаа чурттаар бажың тудуп берген. Мен саап ижер инек база садып алган мен. Мээң ургуларым аас-кежиктиг, тодуг-догаа чурттап турарлар.

Мен ам чартык чылдың программазын күүседип кагдым. Май 1-ге чедир база бир айның нормазын күүседиримни хүлээнип тур мен. Мен ышкаш бедүүн совет кижилер дээш большевик партияның, эш Сталинның сагыш салыышкынынга харыы кылдыр моондаа артык идепкейлиг ажылдаар мен.

А. ЛЕПЕШКИН.

Хову ажылын Май 1-де доозар

Барыын-Хемчик районнуң Шекпээр сумузунда «Кызыл тараачын» колхозтуң ажыл-ишчилери часкы хову ажылдарын 10 ажыл хүннеринде доозар дээш организастыг ажылдап турар.

Хову ажылында 43 кижилиг ийи бригада, МТС-тиң 3 трактору ажылдап турар. Хову ажылының баштайгы хүннеринде 160 гектар чер андарган болгаш үрезин чаштырып илииртээн. Ам арткан 240 гектар тарааны Май 1-ге уткуштур тарып доозар деп турар.

М. ДЫЛАИ.

Колхоз библиотеказы хову турлаанда

Улуг-Хем районнуң Көк-Чыраа сумузунда улгатыр катышкан Ленин аттыг көдээ ажыл-агый артелинде колхоз библиотеказы ажытынган. Библиотекада 285 ажыг номнар бар. Ооң иштинде литература номнары 85, көдээ ажыл-агый номнары 10. Ең ылаңгыя улуг орус улустуң чогаалчызы А. С. Пушкиниң чогаалдары, «Ленинизм айтыглары», «Сталин Тыванның шулук чогаалында», «Олег Кошевой дугайында тоожу» деп номнар бар болуп турар.

Колхозтуң библиотеказын комсомолчу Дозур-оол эргелекчилеп турар. Библиотека ам колхозтуң хову турлаанда көже берген ажылдап турар. Библиотека эргелекчизи Дозур-оол артельдиң Дөң-Тереките ийи дугаар хову бригадазының ажыл-ишчилеринге солун номчулгазын, беседаны чорудуп турар. Ылаңгыя Дозур-оол бригаданың ажыл-ишчилеринге «часкы тарылганы бедик агротехникалыг хемчеглер-биле шыны эртирер» деп беседаны организастап өртирген.

Бригаданың ажыл-ишчилери ажыл сөөлүнде хову турлаанга чеңдип келгеш, шыдырааны болгаш шашканы ойнап, ном дептерлерни, солуннарны номчуп, хөглүү-биле дыштанып турарлар.

Ооң-биле кады комсомолчу Дозур-оол колхозта бижик бөлгүмүн база удуртуп турар. Ында бижикти билбес болгаш биче билир 16 колхозчулар өөренип турар. Комсомолчу Дозур-оол ол ажылды база эки удуртуп турар. Ында кичээлдер үргүлчү доктаамал болуп турар.

В. ТАРЖАА.

Ногаа ажылынын дугайында

Каа- Хем районда «Ленинчи орук» көдээ ажыл-агый артели эрткен чылын ниитиниң ногаа ажылындан 30 муң хире рубльдиң орулгазын алган. Кызылдың рыногунга дыка хөй огурецтерни, помидорларны, капустаны, картофельди саткан.

Ногаа ажылының звенозунуң удуртукчузу Мария Филимонова ногаа ажылынга хөй чылдарда ажылдаан ногааларны болгаш картофельди өстүрүп алыр талазы-биле улуг дуржулганы чеңдип алган.

М. Филимоновага баштаткан ногаажылар звенозу ам часка хынамчалыг белеткенип турар. Кыштың дургузунда соок складка чыткан ногаалар үрезининиң үнүүчелин дүргедедир дээш чылыг оран савада киирген болгаш чылыдып турар.

Ногаажыларның звенозу үрезинге хереглээр бүгү картофельди ярозизастаар, эрткен чылга бодааргa картофельди бо чылын ийи катап хөйнү тарыыр деп шиитпирлээн.

У. СЕМЕНОВА.

Тракторист кыстар

Эрткен чылын кыжын Барыын-Хемчик районда Кызыл-Мажалык МТС 5 ай хуусаалыг трактористер курзун ажыткан.

Курска районнуң бүгү колхозтарындан келген оолдар-биле кады 4 кыстар база өөренген. Курсанты кыстарның иштинден Сүрүн, Анчиңмаа олар курска кончуг эки өөренген. Тракторист Сүрүн ам «Трудовик» колхозта трактористеп турар. Ол ышкаш Сүрүн-биле кады курска өөренген үш кыстар боттарының колхозтарының трактористери болуп ажылдап турарлар.

К. ЭМИР-САРЫГ.

Кызымак дарган

Чөөн-Хемчик районнуң Чадаана сумузунда «Искра» көдээ ажыл-агый артелиниң дарганы О. Дарыма мергежилдиг дарган болуп турар.

О. Дарыма ниитиниң ажыл-агыйының улам ынайгы көдүрлүүшкүнү дээш бүгү-ле кужениишкини-биле кызымак ажылдап, артельдиң андазыннарын, илиирлерин, тараа арыглаар, кестирер, бастырар машиналарын, сиген кестирер машиналарын, сеялкаларын, аттың дериг-херекселдерин, база автомашинаның чамдык кезектерин үргүлчү септеп турар.

Дарган О. Дарыма бо чазын 18 андазынны, 25 илиирлерни, 4 сеялканы эки шынарлыг кылдыр септеп доосканн.

К. СЮТЮГ-ООЛ.

Албан черлеринде партия эге организацияларының ажылын экижидер

ВКП(б)-ниң Кызыл хооркомунун үшкү пленуму болуп эрткен. Пленум хоорайның албан черлеринде партия организацияларының ажылының дугайында айтырыгны чугаалашкан. Илеткелди партия хооркомунун секретари эш Гольцев кылган.

Совет албан черлериниң аппарады болза, партияның болгаш чазактың шиитпирлерин эөлдек болгаш дүрген, дорт болгаш тодаргай күүседир ужурлуг. Ында партия эге организациялары администрацияның хүлээлгезин колдай бербейн, аппараттың ажылын экижидер дээш бодунун саңлдарын көргүзүп, четпестерге эптеш чок болуп, принципиалдыг болгаш большевикчи негелделиг ажылды чорудар хүлээлгелиг.

Областың үшкү болгаш хоорайның бешки партконференцияларының шиитпирлерин, база ВКП(б) хооркомунун совет албан черлеринде партия эге организацияларын удуртуп турарының дугайында партия обкомунун бюрозунун доктаалын күүсетпишаан, партия хооркому болгаш албан черлеринде элээн хөй партия организациялары боттарының ажылдарынга чамдык экижидилгелерни чеңдип алганнар. Олар албан хаакчыттарны идей-политик талазыбиле кижизидериниң ажылдарын күштелдиргеннер, аппараттың ажылын экижидер дээш ажыл-ишчи өзу-биле демисежип, политиктиг болгаш организастың ажылдарны калбартып келгеннер.

Илеткелчи болза, хоорайның МВД черинде болгаш өске-даа черлерде парторганизацияларының ажылдарының эки дуржулгаларын илередип чугаалаан.

Күрбанк коллективинде партия организациязы партияның организастыг ажылдарын экижидеринге, аппараттың иштинге коммунистерниң мурнакчы ролүн бедидеринге улуг кичээнгейни салып келген. Партия хуралдары доктаамал чоруп турар, аңаа амыдыралчы чугула айтырыгларны шиитпирлеп келген. Чижээ, сөөлгү хуралдарышга соңгулда кампаниязының үезинде агитация-массалыг ажылдарның түңнелин, хоорайның V партия конференциязының доктаалын, шефке алган колхозка дузаламчы дугайын, ВКП(б)төөгүзү өөренир бөлүгүнүң ажылының дугайын, коллективте профкомитединиң, комсомол, ДОСАРМ эге организацияларының ажылдарының дугайын болгаш өске-даа айтырыглары чугаалажып, шын шиитпирлерни хүлээп ап, организастыг ажылдарны чогуур үезинде боттандырып турганнар. Мында коммунистер партия даалгаларлыг. Олар шупту партия чырыдыышкынының четкизиниң янзы-бүрү хевирлеринде хаара тутунган. Коллективте лекция, илеткелдер номчулгалары үргүлчү болуп турар, неделя санында политинформация-зар кылып турар. Ол партия организациязынга быжыглаан участокта соңгукчулар ортузунда агитация ажылы соктаан-шимээнни көдүрери Ак бажыңга чүге херек апарганыл? Бо айтырыгга харыны Макартурнун дүшкени-биле холбаштыр радиога Трумэнниң чугаазындан белен тып болур. Макартурнун дүшкенин дескиндир үнген алгы-кышкыны анаа-ла кылбаан, багай санаан шенелде деп чүвени Трумэнниң чугаазы тодаргай көргүзүп турар. Трумэнниң бодап алган шенелдезиниң сорулгазы, бирээде-ле, америк даштыны политиканың кризизин Макартурнун «хууда кризизи» кылдыр көргүзер бодаан. АКШ-тың эрге туткан бөлүктериниң айтыышкыны-биле болгаш чөпшээрели-биле бодунун чорудуп турганы политиканың дугайында харыысалганы Макартурга чүктедирин Трумэн оралдашкан.

Ынчалза-даа президент Трумэнниң салган сорулгазы чүгле чаңгыс бо сорулга эвес, ынчангаш политиктиг капиталга ам-даа байыырын болгаш Корей улуска болгаш Кыдат улус республикага удур ам-даа үргүлчүлеп турар агрессия-биле, АКШ-тың Чөөн-чүкте агрессчи политиказы-биле биче эвес хемчээлдиг холбашкан, бүгү делегей байдалында ниити шыңгыыраашкынның дугайында харыысалганы бодундан ап октаарын ол оралдажып турар. Аарыгны аарыг баштан кадык башче чуй каап өөренген бодунун чаңчыл методун эдербишаан, Трумэн болза, Ыракы Чөөн-чүкте улустар аразының байдалында амгы тошкууараашкынның харыысалгазын АКШ-тың эрге туткан бөлүктериндe эвес, харын-на тайбыңга ынакшылдыг чурттарда, хамыктың мурнунда Совет Эвилелинде кылдыр херекти шак ынчаар көргүзерин оралдажып турар.

Бир эвес Кореяже Американың Катышкан Штаттарының шерии эвес, харын совет шериглер халдаан турган болза, Кыдат девискээр — Тайван ортулукту Американың Катышкан Штаттарының шериглери эвес, харын совет шериглер эөлээн турган болза,президентинии шын турар ийик. Ыракы Чөөн-чүкте байдалдың тошкууараашкынының харыысалгазы кара-чаңгыс дээрги Трумэнниң болгаш ооң чазааның кырында чүве тодаргай эвес бе? Ындыгның төлээзинде бодунун хуузунда ышкындырыгларының дугайында бурууну совет чазактың кырынче чуун каар дээр дээргги Трумэнниң оралдажыышкыны—чүгле хүлүмзүрээшкин үндүрүп болур.

Агрессчи деп буруудадырын Трумэн оралдажып турар Корей улуска чүүхамааржырыл дээриниң фактыларын көрөөли.

АКШ-тың эрге туткан бөлүктериниң айтыышкыны-биле лисынманчы шериглер улус-демократтыг Корей республикаже халдааннар, ооң дараазында америк чепсектиг-күштерниң интервенциязы Кореяга эгелээн деп чүве делегейге билдингир. Лисынманчы шериглериниң болгаш америк чепсектиг күштерниң талазындан кылган агрессияның фактыларын бадыткап турар маргылдаа чок, кым-даа удурланып шыдавас документилерни Катышкан Нацияларның Организациязынга киирген болгаш хөйге калбаа-биле чарлаан. Улус-демократтыг Кореяның улус-демократтыг республиказының даштыкы херектер министерствозунун белеткээни, дыка хөй документилерни тускай чыында ном кылдыр парлап үндүрген. Ол документиниң дугайын президент Турмэн билгени чугаа чок. Чамдык фактыларның дугайында сагындырып-даа болур. Чижээ-эөрге, 1950 чылдың майның 9-та АКШ-тың эконом найыралдың эргелелиниң Корея талазы-биле килдизиниң удуртукчузу дээрги Джонсон америк конгресстиң төлээлериниң акша-мөңгүн талазы-биле комиссиязынга медеглээни болза, америк чепсеглел-биле хандыртынган, америк шериг миссиязының өөреткени Мурнуу Кореяда чүс муң шериг боттарының белеткелдерин доскан болгаш дайынны кажан-даа эгелеп болур. Шак-ла ол үеде Ли Сын Ман Кореяның төөгүзүнде май—июнь эң-не бергедээшкиниг байдал болур деп парлалгага медеглээн.

Июньниң 19-та, тодаргайлаарга Соңгу Кореяже халдаарының мурнунда алды хонук бурунгаар Мурнуу Кореяның национал хуралының мурнунга чүве чугаалап турган, Джон Фостер Даллес Мурнуу Кореяга эргежок чугула моральдиг болгаш материалдыг бүгү дузаламчыны көргүзеринге АКШ белен деп медеглээнин база сактып көрээл. 1950 чылдың июнь 20-де Ли Сын Маннын адынга чоруткан чагаага Даллес болза, келир үениң болуушкуннарынга Кореяның ролюн тускайлап демдеглээн. «Ам өртенип үнер канчаар-даа аажок улуг тулчуушкунга силерниң чуртуңарның ойнал болур шиитпирлиг ролиниң улуг ужурдузазын үнелеп тур мен»—деп Даллес бижээн.

АКШ-тың эрге туткан бөлүктериниң шуут дүлгээзини-биле лисынманчы шериглер агрессия эгелээнин көргүзүп турар боттуг бар документилерни оюп каапкаш Трумэн болза, америк чепсектиг күштерниң Кореяга «туруп турзрының шын эрге хемчээлинин» дугайында ооң бодунун идип үндүрген тезизин чедир көргүзер сорулга-биле Кореяның улус-демократтыг республиказының талазындан агрессия кылган дээр дугайында меге авыясты архивтен ушта тыртып турар.

Президент бодунун медеглелин чүү чүвеге үндезилеп турарыл? Бердинген документилер чок болган ужурунда, ындыг документилер бойдуста чок-даа ынчаш, ол боду чугаалап турары ышкаш «чажыт разведка медеглелинден алдынган ушта бижиишкиннер-биле» Трумэн операция кылып турар, ол бижилгеде чүү-даа ужуру билдинмес, «Соңгу Кореяда коммунистиг армияның офицериниң чугаазының дугайын чугаалап турар. Маңаа «үндезилээш» корей улусту, Кореяның улус демократтыг республиказын агрессчи деп Трумэн буруудадып турарын чугаалаары база катырынчыг. Трумэн база бир «чажыт разведка медээлиг» болуп турар деп тодарап турар, ол медээде база-ла демги ужуру билдинмес «Ыракы Чөөн-чүкте коммунист көстүп турар: Ады-даа, дужалы-даа, национал хамаарылгазы-даа чок, шак ол билдинмес кижи дүрзүзү «үр манаа турган делегей революциязын» неитередип турар деп Трумэн бадыткап турар.

Ол каржы болгаш мелегей мегеге үндезилээш, «...бүгү Азияны коммунистиг лагерьлер контрольдаар бодап турарлар» дээр дугайында Трумэн түңнел кылып турар:

Агрессияны ол боду бүгү-ле байалдарга чыгап тургаш, Ыракы Чөөн-чүкте «коммунистиг агрессияның» чайлаш чогунун дугайында хоозун бодал Трумэнге чүге херек апарганыл? Чүге дээрге бүгү делегейниң хөй-ниитизичин саныш бодалын азар чорукка киирер дээш, улустарны мегелээр дээш база АКШ-тың болгаш ооң чалчаларының Кореяда чорудуп турар эжелекчи агрессчи дайынын агрессияга удур чорудуп турар демисел кылдыр көргүзерин оралдажып турар.

Америк интервенчи шериглер чүгле Кореяны эжелээрин оралдашкан эвес, харын-на Маньчжурияже кирерин, Кыдат улус республикаже халдаарын оралдажып турар деп чүве эки билдингир. Корей улустуң болгаш кыдат эки-турачыларның отрядтарының маадырлыг демисели ол херек үүлгедикчи кара бодалды үзе шапкан. Интервенчилерниң планнары буурап дүшкен. Шак ол эжелекчи планнарны боттандырып шыдаваан дээш сорулга чок Макартурну дужаалындан дүжүргени-даа ол.

Президент Трумэн херекти канчаар көргүзүп турарыл? Бир эвес корей плацдармда дайын чорулгазы Кореяның девискээринден дашкаар үнмейн баар болза, ол чорук Трумэнниң болгаш ооң чазааның ачы-хавыязы деп херекти ынчаар көргүзерин ол оралдажып турар. Демиселди Макартур улам калбартыр деп турган дээш, Шан Кай-шиниң бандыларын Кыдатче киир октаар деп турган дээш деп меге чылдагаан-биле Макартурну дүжүргеи.

Трумэн бодун чаагай сеткилдиг кижи кылырын оралдажып турар. Кореяда дайын авантюрнун буураашкынын «чедиишкин» кылдыр ол көргүзүп турар.

Оон ыңай, шынап-ла, кайнаар-даа барбас.

Президент бодунун шынга дөмейлешпес нүүлдерин тайылбырлап көргүзерин күзезе-даа, катап-катап тамыже дүжүп турар. Кореяда демиселди АКШ бодунун күзели-биле калбартып турар эвес деп көргүспүшаан, арын нүүр көрүп айтырып турар: бистер Маньчжурияны болгаш Кыдаттың бодун чүге бомбалавайн турар бис? Националисчи кыдат шериглерге кыдат девискээрге дүжүртүнеринге чүге дузалашпас бис?

Трумэнниң бир дугаар айтырыы чүгле хүлүмзүрээшкин үндүрер. Америк ужар чүүл-бодунуң провокастыг халдаашкыннарын кыдат девискээрже үргүлчүлеп турар деп чүве эки билдингир. Синьхуа агентилелиниң медээлеп турары-биле алырга, март 13-те америк самолеттар Аньдуннун, Лакушаонун, Цзиань уездиниң кырынче бомбалар октааннар, март 31-де америк самолеттар Кыдаттың агаар девискээрин 17 катап үрээннер, март 31-де америк самолеттар Линьцзянь уездиниң кырынче 30 бомбалар октааннар. Апрельдиң 7-де америк бомбачы самолеттар Аньдунну база катап бомбалааннар.

Трумэнниң бир дугаар айтырыынга фактылыг харыы ындыг-дыр.

Ийи дугаар айтырыгга—Кыдаттың девискээринге чаңкайшичи бандыларның киреринге чүү хамааржырыл дээрге, ол бүгү чажыт Трумэнден хамаарышпас.

Америк улус тайбыңны күзеп турар, АКШ-тың эрге туткан бөлүктериниң организастап турары делегейниң перспективтиг чаа дайынындан америк улус хөлзеп турар деп чүвени Трумэн эки билир. Ындыгның төлээзинде, президент Трумэн ол тайбың күзеп турар болгаш ооң бүгү сагыш-бодалы делегейниң үш дугаар дайынын чайладырынче угланган суг-суг деп бүзүретпишаан турар.

Мынчаар айтырып болур: а демиселди тайбың өзу-биле таарыштырарынга АКШ кандыг-кандыг базымнар кылыр деп бодап турарыл? Макартурну дүжүргени-биле улаштыр америк шериглерни өске, корей девискээрден үндүрбес бе?

Чок, ындыг эвес, Трумэнниң чугаазындан мындыг сөстерни тып болур бис: «Ыракы Чөөн-чүкте командылалды өскерткени Катышкан Штаттарның политиказынга өскерлиишкин болур дээни ол эвес, Дайынны дүрген болгаш чедиишкиниг доозары дээш күштүү-биле болгаш шиитпирлии-биле Кореяда дайынны үргүлчүлээр бис» дээн.

Катышкан Штаттарның президентизиниң бодалгазы кандыгыл деп чүве бо тур.

Ооң ол медеглелинден көөрге, чөрүлдээлиг демиселди тайбың өзу-биле шиитпирлээринче, дайынны чайладырынче ол оралдажып турар дээр, ооң бүзүредиишкининиң авыястыы мырыңай тодаргай.

Кореяда агрессияның, делегейниң чаа дайынының белеткелиниң дугайында харыысалганы бодундан дүжүрер дээр Трумэнниң оралдажыышкыны хей-чүведир. Ол харыысалгадан ол кайнаар-даа үнмес. Ооң авыястыг медеглели-даа, Макартурну дүжүрер дугайында ооң чөпшээрээн шиитпири-даа ооң тыныш база-ла камгалап шыдавас.

(«Правда» солундан)

Коллективтиг керээлериниң күүселдезин бүдүүлгениң бүгү коллективиниң хыналдазынга тургузар

Тыванын чурт үлетпүрүнүн бүдүүлгелериниң болгаш районнарның үлетпүр комбинаттарының ажылынга коллективтиг керээлер улуг рольдиг болуп турар.

Дааранылга комбинады, алгы заводу, Чадааның болгаш Сарыг-Септиң райүлетпүр комбинаттарының коллективтери 1950 чылдың бүдүүлге программаларын күүсеткен болгаш ажыр күүсеткеннер.

1950 чылда коллективтиг керээлерде хүлээп алган бот-хүлээлгелериниң күүселдезиниң хыналдазы болза, бистиң бүдүүлгелеривистиң профэвилел организацияларының, ажыл-агыйжыларның талазындан коллективтиг керээлериниң күүселдезиниң хыналдазын болгаш ооң ужур дузазын чедир үнелевезин көргүскен.

Шагаан-Арыгның райүлетпүр комбинадында (директору Бочегуров, профэвилелиниң комитет даргазы Промохова) 1950 чылдагы коллективтиг керээни чаңгыс-даа катап хынаваан, а чылдың хыналдазын 1951 чылдың март айда кылган болгаш хыналданың түңнелдерин профэвилелиниң ниити хуралынга чугаалашпааннар.

Ыяш заводунун коллективтиг керээзи база-ла бир чыл дургузунда хынатынмаан. Заводтун директору турган Сипкин (ам заводтун техниктиг удуртукчузу) коллективтиг керээзин көрбейн турган. Профком даргазы Тамбиль профкомнун хүлээп алганы бот-хүлээлгезин хынаваайн турган болгаш хүлээлгени күүседирин заводтун баштаар черинден негеевейн турган. Завод директорунун болгаш профком даргазының ындыг харыысалга чок болганының түңнелинде ыяш заводунун 1950 чылдагы коллективтиг керээзи күүсетинмээн.

Аъш-чем комбинадының, дааранылга комбинадының, алгы заводунун болгаш тууйбу заводунун коллективтиг керээлерин чылдың үүгле 1 дугаар чартыында хынап турган. Хыналдаларның түңнелдери кымга-даа билдинмейн артып калган, а чамдык онааалгалар чылдың сөөлүнге чедир күүсетинмейн артып калган.

Ыяш заводунда профэвилелиниң комитеди болза, бүдүүлге планын хуусаа бетинде доозары дээш социалистиг чарышты ажылчыннар ортузунга калбартыр деп бот-хүлээлге алган. Херек кырында 87 ажылдакчылардан үүгле 42 кижи социалистиг чарышка хаара тутунган турган.

Күш-ажылды камгалаарынга болгаш техниканың айыыл чогун хандырарынга 5 муң 400 рубль үндүрүп каан турган. Заводта техниканың айыыл чогун хандырарының болгаш күш-ажылдың камгалалының бөдүүн чурумнары чок турда безин ол рубльдиң үүгле 1 муң 7 үзүн чарыгдаан.

Бүдүүлгениң иштики шөлүн калбартыр болгаш черле ажылды сегидер соруулга-биле дааранылга комбинады 1950 чылдың коллективтиг керээзинге 1950 чылдың апрель 20-ге чедир 2 дугаар разрядтарның мода салбырлары дерип херексээр, хөп быжар электри хачылары тып алыр, массалыг дааранылга цехиниң машиналарын хол-биле долгап турганындан механизм-биле долгаарынче шилчидер деп хүлээлге алган. Ол бүгү хүлээлгелер күүсетинмейн артып калган. Хыналдадан болгаш хыналданың түңнелин ажылчыннарның болгаш албан хаакчыттарның хуралынга чугаалашканындан илереэни болза, ол хүлээлгелериниң күүсетинмейн барганының чылдагааны дааранылга комбинадының удуртукчуларының (директору Майстерманның болгаш техниктиг удурту-чузу Свистуновтун) хыналда болгаш харыысалга чогунда болган. Дааранылга комбинадында профэвилелиниң комитеди удуртукчулар-биле эп-найыралын үрээринден корткаш алган бот хүлээлгезин күүседирин олардан негеевейн турган.

Чурт үлетпүрүнүн бүдүүлгелеринде 1950 чылдагы коллективтиг керээлериниң күүселдезиниң хыналдазын 1951 чылдың февраль айда чоруткан. Хыналданың түңнелин хуралдарга чугаалажып турда ажылчыннар болгаш албан хаакчыттар чамдык удуртукчуларының коллективтиг керээлерни күүседир талазыбиле харыысалга чок ажылдап турганын чидии-биле шүгүмчүлээннер.

Кандыг-даа хүлээлгени чиигі-биле хүлээнип алгаш ол ышкаш чиигі-биле үрээр ындыг «аазаашкынны» бистиң улус ынакшывас.

«Большевиктиң сөзү күштүг сөс. Большевиктер берип турар сөзүн күүседип чаңчыга бергеннер» — деп эш Сталин чугаалаан.

Ажыл-агыйның удуртукчузу-даа, профэвилелиниң ажылдакчызы-даа боттарының хүлээлгелерин үрээр, коллективтиг керээлерни күүсетпес чоруктарны болдурбас херек.

1951 чылдың коллективтиг керээлерин чарарын чоруткан. Ындыг-даа болза, чурт үлетпүрүнде райүлетпүр комбинаттарның удуртукчулары болгаш профэвилелиниң чер-черлерде комитеттериниң даргалары ажыл-агый болгаш политика талазы-биле улуг ужур дузалыг ол кампанияны чорударын херекке албайн турган кижилер бар болган. Бай-Хаакта районнун үлетпүр комбинады (директору Попов, профэвилелиниң комитединиң даргазы Вахрушев), Сарыг-Септиң райүлетпүр комбинады (директору Решетников, профком даргазы Чихачев) бо хүнге чедир коллективтиг керээлерни чарбааннар.

Коллективтиг керээлериниң 1951 чылдың 1 дугаар кварталында күүселдезиниң хыналдазын бо чылдың апрель айда бүгү чуртта массалыы-биле чорудуп турар. Областың чурт үлетпүрүнүн чаңгыс-даа бүдүүлге чери, чаңгыс-даа үлетпүр комбинады хыналданы ам-даа чорутпаан.

Коллективтиг керээлериниң күүселдезиниң хыналдазын чер-черлериниң комитеттери боттарының комиссияларын дамчыштыр углап баштап чорудар ужурлуг. Коллектив бүрүзү күш-ажылдың бүдүүкчүлүүн көдүрерингe, чепсек-херекселди ажыглаарын экижиде-ринге, продукцияның бот-өртээн чиигедиринге болгаш шынарын экижидеринге, бүдүүлгениң чаартыкчыларының дуржулгаларын организастыг болгаш план ёзугаар шингээдиринге, күш-ажылга таарымчалыг байдалды болгаш ажылчыннарның, албан хаакчыттарның амыдыралын экижидеринге 1951 чылдың 1 дугаар кварталында чүү кылганын эки хынаар болгаш түңнеп көөр ужурлуг.

Күш-ажылдың камгалалынга үндүрген хөренгини канчаар ажыглап турарын, ажылчыннарның болгаш албан хаакчыттарның ортузунга чорудар культур-массалыг ажылдарны экижидеринге чүү кылган, ажылчыннарның, албан хаакчыттарның болгаш оларның бичии уругларының чайты дыштанылгазын организастаар талазы-биле кандыг белеткел чорудуп турарын хынаар херек.

Алдыртан өрү хынаар чорук болза, бистиң советтиг ниитилеливистиң өзулуг демократизминиң көскү барымдаазы болгаш коллективтиг керээлериниң боттаныышкынының үндезини болур. Ынчангаш, коллективтиг керээниң хыналдазының түңнелин ажылчыннарның болгаш албан хаакчыттарның хуралынга ыяавыла чугаалажыр ужурлуг.

Хыналда түңнелиниң дугайында илеткелди ийи дугаар черге ниң кижилери эвес, бүдүүлгелериниң директорлары кылыр ужурлуг. Социалистиг ажылагыйның удуртукчулары боттарының коллективтери-биле үргүлчү ужуражып, оларның-биле сүмележип, ооң мурнакчы чоруун көдүрерингe болгаш шүгүмчүлел биле бот-шүгүмчүлелди калбартырынга кончуг сонуургалдыг болур ужурлуг. Массадан өөренип алырын ораллдажыры — большевикчи удуртукчунун чарлып болбас шынары болур.

Эдеринчи илеткел кылыр профэвилелиниң чер-чер комитеттериниң даргалары бот-шүгүмчүлелчи болур болгаш оларның сорулгазы чүгле коллективтиг керээлериниң күүселдезиниң дугайында санажып алырында эвес, харын коллективтиг керээлерни күүседир талазыбиле бүдүүлгениң удуртукчулары кан-чаар ажылдаанын илередир, четпестерин шүгүмчүлээр ужурлуг.

Ам болуп турар массалыг хыналда болза чаа соңгутурган комитеттериниң шылгалдазы болур ужурлуг. Сорулга болза, четпестерни, керээлериниң кандыг-бир үүлүн күүсетпээнин анаа-ла демдеглеп каарында эвес, илеретинген четпестерни ол дораан чайладыр дугайында хемчегни алыры болур.

А. ДОЛЖЕНКОВА.

ШКОЛА БОЛГАШ АДА-ИЕЛЕР

Бистиң совет школа — ёзулуг-ла быжыг совет организация болур, ол амгы улуг назылыг чонувусту солуур бистиң келир үедеги аныяк салгакчыларысты кижизидип турар.

Владимир Ильич Ленинниң чугаалааны болза: **«Бистиң школа аныяктарга билиглерниң үндезинин бээр ужурлуг, коммунистиг үзел-бодалды боттары ажылдап шыдаар билигни бээр, олардан эртемниг кижилерни белеткеп үндүрер ужурлуг».**

Бистиң Төрээн чуртувустуң келир үедеги салгакчыларын кижизидеринге школа ада-ие-биле ханы харылзаалыг болур ужурлуг.

Өөредилге чылының үш дугаар улдуңында школалар ажылдарының чамдык түңнелдериниң дугайында бис бодувустуң статьяларывыска чугаалап болур бис.

Кызылдың № 1 оолдар школазы дуржулгалыг башкы каадырларлыг, олар боттарының класстарынга эки өөредилгени чеьдип алган. Бир дугаар «А», «Б» классатарның башкылары Зинаида Степановна Сепкина болгаш Анна Ермолаевна Исаева олар эки өөредилгени чеьдип алганнар. Тос дугаар ийи класстарның башкылары Нина Георгиевна Балевская, Иван Игнатьевич Мокшин оларның класстарында багай өөредилгелиг чаңгыс-даа өөреникчи чок. Башкылар Барецкая, Петрова Л. Д. оларның класстарында өөредилгезинге чедишпейн турарлар чок.

Школада комсомол организациязы эки үлегерни көргүзүп турар. 76 комсомолчу өөреникчилер үгле кончуг эки болгаш эки демдектерлиг өөренип турар. 10 дугаар класста комсомолчу өөреникчи В. Волковицкий кончуг эки өөредилгелиг болгаш школага-даа, школадан дашкаар-даа сагылга-чурумнуң чижектерин көргүзүп турар. Ооң адазы Р. А. Волковицкий үргүлчү школага кээп, оглунуң өөредилгезин сонуургап, ооң чурумун хынап, башкылар болгаш класс удуртукчузу-биле сүмележип турар. Уругларны кижизидер дугайында сагыш салып келгени-биле ооң оглу оолдар школазының өң дээре өөреникчизи болуп турар.

Он классчы комсомолчу Төмүр Полат бүгү эртемнерге үгле кончуг эки болгаш эки өөренип турар. Ооң адазы неделя санында школага кээп, оглунуң кижизидилгезин, сагылга-чурумун көрүп турар. 7 «Б» класстың өөреникчилериниң адалары Князев, Романов олар боттарының оолдарының билиглерин хынап, школага кээп, класс удуртукчулары-биле сүмележип турар. 6 «В» класстың өөреникчизи Ю. Ивановтуң болгаш өскелериң-даа адалары школага үргүлчү келир.

Ол өң дээре өөреникчилериң ада-иелери бистиң башкывыс, баштыңывыс И. В. Сталинның: **«Бистиң мурнувуста шивээ туруп турар, ол шивээни хөй санныг адырлыг билиглериң эртеми деп адап турар. Ол шивээни бис канчап-даа тиилеп алыр ужурлуг бис. Бир эвес аныяктар эрги гвардияның ёзулуг-ла ханазы болуксаар болза, олар ол шивээни чаалап алыр ужурлуг»** дээн уттундурбас сөстерин бодунуң өөреникчилеринге эки тайылбырлап, боттары эки шингээдип алган.

Ындыг болза-даа, үш дугаар улдунда ук школаның 715 өөреникчилерден 107-зи багай демдек алган.

Өөредилгениң баксырап турарының кол-ла чылдагааны болза, школаның удуртулгазының солчуп турарында (бо чылын дөрт директор халашкан). Оон ыңайгы база бир чылдагааны болза, беш класстарга орус дылдың үш башкылары солушкан. Ооң түңнелинде бо эртемге 82 өөреникчилер багай демдектиг болган. Үш дугаар улдуңнуң төнчүзүнде 7 класстарга математиканың үш башкылары солушкан. Ол болза, бир улдунда-ла бир башкы томуйлатынып турганы ол-дур. Эртемнер башкыларын, класс удуртукчуларын кайы хамаанчок солуштуруп турганындан ол школаның ажылынга шаптык болганы ол болур. Өөредилге чылының эгезинде 11 ада-иелерден тургустунган ада-ие комитедин соңгаан. Ол болза, ада-иениң ортузунга ажыл чорударының органы болур, ол администрацияга, башкылар коллективинге улуг дузаны чедирер ужурлуг турган. Ам ол ада-иелериң чамдыызы чеди дугаар школаже шилчээн. Амга чедир ада-ие комитеди эде соңгуунмаан болгаш кандыг-даа ажыл чорутпайн турар.

Ада-ие комитединиң кежигүннеринден үгле үш иелер: Михайлова (МВД-де), Новоселова Электростанцияда, Рощина олардан өскези школага мырыңай келбейн турар.

Школа дирекциязы болгаш башкылар ада-иелер-биле ажыл чорудар ол чугула участокту шуут уткан. Өөредилге чылы эгелээнден бээр школага чаңгыс-даа кээп көрбээн ада-иелер бар. Ол ада-иелер Төрээн чуртунуң мурнунга бодунуң хүлээлгезин каржызы-биле үреп, боттарының уругларын келир үеде бистиң чуртувустуң салгакчы каадырлары кылыр деп чүвени уттуп, оларның дугайында совет күрүнениң, совет кижилериниң мурнунга харыысалгалыг деп чүвени билбейн турар. Он дугаар класстың өөреникчизи Копытовтуң ада-иези бүгү өөредилге чылының дургузунда школага чаңгыс-даа кээп көрбээн. Эш Копытов оглу кандыг-даа өөренип турарын, ооң сагылга-чуруму кандыг дээрзин чаңгыс-даа катап телефоннап безин айтырбаан. Ооң оглу дөрт эртемнерге багай демдек алган, чуруму багай, школадан дашкаар үеде чурум чоктанып чоруур.

Эштер Мамонов, Ненащева, Матюнин олар школага келбес, оолдарының өөредилгезин сонуургавастар. Өөреникчи Намчактың ада-иези оглун база-ла кара-туразында салыпкан. Оол кичээлден дургуннай бээр, башкылар-биле кыржыр, школадан дашкаар чуруму багай.

Өөреникчи Ломакинниң иези оглунуң долу эргезинде кирген, бодунуң бүгү шалыңын өөреникчи оглунуң эргезинге берип каан. Бо таварылгада оглу аваазын кижизидер болуп, шуут удурланышкак болу берген. Эш Ломакина бодунуң оглун кижизидеринге дуза, күш чок болу берген. Оол өг-бүленің башкарыкчызы болу берген. Ол оол «хоржок» деп сөстү шуут билбес, аңаа шупту-ла чүве «ажырбас» болу берген. Ол оолду иези садыглаар чорук-биле кижизиткен. Кажан оол иезин дыңнаар болза, аңаа ойнаар чүве садып бээр, бир эвес ол эки демдек апса иези аңаа акша бээр. Мынчап турган пат-ла чаңчыгып калган. Оол мынчаар дезорганизастатынган. Ам ону эде кижизидер ужурлуг. Авазы школага барып, дуржулгалыг башкылар-биле сүмележип, эки өөреникчи комсомолчуларның арызынче киирер дугайында хемчег алыр ужурлуг. Школа үгле ада-иелер-биле чоок харылзаалыг турган, башкыларның-даа, хүндүлелдиг комсомолчуларның-даа сүмезин ап турган, ындыг оолдарны ам шын орукче киирип болур.

Е. ГОЛЫХ.

Хоорай чаагайжыдылгазынга

Шагаан-Арыг хоорай Совединиң чоонта чаа болуп эрткен 3 дугаар сессиязынга бир кол айтырыг хоорай чаагайжыдылгазының дугайын чугаалашкан. Эрткен чылын ол талазы-биле багай ажылдаанын сессия демдеглевишаан, бо чылгы сорулгаларны тодаргай айтып, ол дугайында планны бадылаан.

1951 чылда Шагаан-Арыг хоорайга кылдынар кол чаа тудугларның иштинде чунар-бажын, гостиница база бар. Эрги тудугларның септелгелерин чоруттуушаан, хоорай ногаанчыдарынга 1200 дөс ыяш олуртуп тарыырын планда кварталдар аайы-биле киирген.

Бо сорулганы боттандырарынга чоннуң киржилгезин үнелеп көргеш, ол ажылды организастаары-биле 3—3 кижи составтыг 16 кудумчу комитеттерин бадылаан. Сессияның шиитпирин күүседири дээш организастыг хемчеглер эгелей берген.

М. БУГАЛДАЙ.

—o—

Биске практиктиг дуза херек

Чаа тургустунган болгаш тургустунуп турар колхозтарның ажылынга дузалаар, оларны организас, ажыл-агый талазы-биле быжыглаар айтырыг амгы үеде партия, совет организацияларының мурнунда соңгаарлатынмас сорулга кылдыр негетинип турар. Мону Чөөн-Хемчик район организациялары онзалап көрбейн турар.

Чыргакыда «Коммунизмче орук» көдээ ажыл-агый артели улгатыр организастатынганындан бээр элээн үр үе эрткен. Бо аразында район төвүнден маңаа кээп турган эштер колхозчуларның ортузунга чаңгыс-даа илеткел, лекция болгаш беседа организаставаннар. Олар болза, район төвү-биле колхозтың төвүнүң аразынга баар, кээри-биле-ле өйлежип, колхозтың иштики амыдыралы-биле танышпайн турарлар. Колхозтарны ынчаар эренгей удуртуп болбас.

Н. ДОРЖУ.

—o—

Орук тудуушкунунуң ажылын экижидер

Транспорт чоннуң культурлуг амыдыралынга чугула айтырыгның бирээзи. Ындыг турбужа, Улуг-Хем район Совединиң күүскому орук тудуушкунунуң хөрээн амдыгаа чедир-ле боттуг удуртпайн, ону ийи, үш дугаар чергениң айтырыы кылдыр аткаар салып турар.

Шагаан-Арыг дээрге, областың коп хоорайларының бирээзи, барыын районнар-биле аргыжылганың белдири болгай. Ынчаарга ооң көвүрүглери үрелик, кудумчуларынга машина хамаан чок, чамдыкта чадаг кижи безин чорутунмас апаар.

Хайракандан Барыкка чедир улуг орукту кандыг дээр ону. Балгашты, чоогаларны ояр дээш чеже артык бензин өртетпээн дээр. Ийи-Тал, Эьжим, Хайракан суму Советтерин эки удурткан болза, шагда-ла магалыг чаагай чазаглыг орук тургустунган, чорумалчыларга алгадып турар ийик. Ол талазы-биле районнуң орук килдизиниң эргелекчизи эш Глухаревтиң ажылын экижидери чугула.

М. ЭНИК-ООЛ.

ДЕЛЕГЕЙНИҢ СТАЛИНЧЫ ШАННАЛДАРЫНЫҢ ЛАУРЕАТТАРЫ

Тайбың дээш кызымакай демиселчи

Кентербери деп бурунгу хоорайда ооң эрте-бурунгу туганының сүүр баштары аажок бедип үне берген көстүп турар. Муң чыл мурнунда ол тургузулгаларның ханалары бедип үнгүлээн турган, ол ханалар ам чингис-биле болгаш ораашкак ногаан үнүштер-биле шыва алдына берген. Ында Кентербери туганының тергиилекчизи, ам «Улустар аразынга тайбыңны быжыглаары дээш» деп бүгү делегейниң Сталинчы шанналды тывыскан, тайбың дээш чалбыыштыг демиселчи — Хьюлетт Джонсон кончуг биче сеткилдиг болгаш бөдүүнзүмээр чурттап турар.

Кезээде шимченгир болгаш аваангыр тергиилекчи, боду аажок назылап кыраан-даа болза, бо хүн аныяанда чүве дег кынны берген олуруп турар. Ол шаннал дугайында медээни улуг өөрүшкү-биле ужуражып, бедик шаннал дээш чедирген байырга өөрүшкү-йөрээлин илередип чугаалап турары болза:

— Амгы үеде бүгү чурттарның улуг назылыг чурттакчы чонунуң чартык кезии болуп турар болгаш тайбың дээш шынчы демисежип турар Сталинның хүндүлүг ады-биле чарылбас харылзаалыг тайбың талалакчыларының шимчээшкининиң меңээ көргүскен алдархавыяазы дээш ханы миннишкин-биле долдунган туруп тур мен.

Тайбың дээш мээң үжен чыл дургузунда чорудуп келген ажылымны болгаш Россия чаасканзыргай турган хүнненинден болгаш ооң тайбың дээш миллион-миллион демиселчилерни бодун долгандыр катыштырып, ынчангаш мурнуку хевээр-ле тайбың дээш туржуп, күчүлүг болгаш күштүг күрүле болуп турар, бо хүннерингө чедир Россия черле чогум үнү күзеп турарыл дээрзин көргүзер дээш чүткүлүмнү үүлүнүп хүлээп көргенинге мен хаңызы-биле өөрүп четирдим.

Бүгү делегей дайын айыылының мурнунда туруп турар шак мындыг үеде, бо шаннал мени тайбың дээш демиселче улам-на сорук киирип турар. Тайбың— ол дээрге биске алызындан эргежок чугула. Бо шаннал болза, тайбыңның хөрөнге кандыг-бир хевир-биле ажыглатынган турар фонду-дур. Сталинны сиилип чураан алдын медаль болза, хөй ада ызыгуурну дамчып чоруур бистиң өг-бүле сагыызынывыс болур.

Хьюлетт Джонсон англи улустуң тайбынче өзүп турар күзел-чүткүлүн демдеглеп турар.

— Бир чамдык үе мурнунда Кембрижтиң болгаш Оксфордгуң хеме командаларының улуг маргылдаазы болуп эрткен, ынчан Оксфорджу команданың хеме башкарыкчызы америк студент (өөреникчи) болганы меңээ ыядынчыгла болган-ийин. Оксфорд уътурган.—«Хемеге америк кижи олурганындан ол ону сугже түлүп киирипкени ол тур ийин» — деп англичаннар чугаалажып турганнар. Ам бистиң флотувусту америк адмирал командылап турар. Америк командылалдың адаа-биле Англияны оксфорджуларның таварышканы ышкаш шак-ла ындыг каргыштыг-халап манап турар— деп ол чугаалап турар.

Ынчалза-даа тайбыңга кыжаныр болгаш Англияда ээ болуп турар америк империалистерниң политикзы Англияның бөдүүн кижилериниң өзүп турар таарсыныксынмас чоруунга таваржып турар. Америк эжелекчилериниң нептередип турары Кыдат-биле дайын дугайында сагыш-бодалды англи улус көөр хөңнү чок. Улус чон Германияны дагын чепсеглеп турар чорукка удур. Чүзүн-баазын үзел-бодалдарның, политиктиг болгаш шажынчы бүзүрелгелериниң кижилери дайынны черле күзевейн турар.

— Англияда тайбың талалакчыларының шимчээшкини чогуур деңнелин амдаа чедип албаан, ынчалза-даа ол өзүп болгаш быжыгып турар. «Тайбың» деп сөс кижилерни бодунче чыыра тыртып турар. Саутгемптоннуң университединге чоокта чаа чүве чугаалап турган мен. Митингиге келген кижилер залды, коридорларны долгаш, сонга карактарында туруп алгылаан турганнар. Мен Совет Эвилелиниң болгаш ооң тургузукчу тайбың күш-ажылының дугайын, Россия дайынны кажан-даа күзевейн келгениниң болгаш күзевейн турарының дугайын болгаш дайынны үгле америк империалистер дилеп турарының дугайын чугаалаан мен. Америк чагырыкчыларының чүнү бодап болгаш чүнү чугаалажып турарының дугайын америк парлалгадан алдынган барымдаалар-биле көргүскен мен. Олурушканнар мээң чугаамны ийи шак дургузунда кончуг кичээнгейлии-биле дыңнап эртиргеннер. Ынчангаш үгле чаңгыс ол университетке эвес ийин. Мээң чүве чугаалап чоруп турганым өске-даа хөй-хөй митингилерге шуптузунга ындыг болуп турган. Бөдүүн кижилер кезээнде боттарының тайбынче изиг чүткүлүн илередип чоруур.

— Мен бодумнуң чугааларымга англичаннарның билбейн баар аргазы чок шак ындыг бөдүүн болгаш билдингир бодал-сагышты үргүлчү демдеглеп турар мен ийин: америк хыналдадан хосталыш алыры биске эргежок чугула, бисте, Британ империязында биске эргежок чугула чүвелер шуупту бар. Бир эвес бистер Россия-биле болгаш Чөөн Европа-биле хостуг садыгны катап тургузуп алыр-ла болзувусса биске керектиг бүгүле чүүлдер биске бар болур. Ол болза, дайынның айыылын кошкадыр, ынчангаш бис акша-хөреңгини чепсеглээшкинге эвес, харын кадык камгалалыңга, өөредилгеге, чурттага тудуунга чарыгдап шыдаар болу бээр бис деп Хьюлетт Джонсон айтып турар.

Хьюлетт Джонсон оон ыңай тайбың херээн быжыглаар талазы-биле бодунуң улам ыңайгы ажылдарының планнарының дугайын, база социалистиг тургузуушкунунуң оруунда кирип, бурунгаар чедиишкинниг чылып олурар Чөөн Европа чурттарының дугайында номунда ам үнү бижип турарының дугайын биске чугаалаан. Беседаның төнчүзүнде Кентербери туганының тергиилекчизиниң чугаалааны болза:

Тайбыңның херээнге быжыы-биле бүзүреп турар мен. Кандыг-даа таварылгада, өртемчейниң кырынга каргыштыг кара айыыл тиргелип келирге, Сталинның үнүн, тайбыңның херээниң эчис тиилелгезинге бүзүрелди сиңниктирип турар ооң бөдүүн болгаш билдингир тода сөстерин дыңнап олурар-ла болгай бис.

В. МАЕВСКИЙ.

Кентербери хоорай.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга ат салыышкыннарының чыылдазы

КЫДАТ УЛУС РЕСПУБЛИКАЗЫ

ШАНХАЙ. Шанхайның солуннарының дыңнадып турарын ёзугаар алырга, тайбың болгаш демократия дээш демисежип турар Шанхайның чонунуң быжыг күзел-соруун илеретпишаан, Шанхайның улус төлээлекчилериниң конференциязының хуралынга олурушкан 635 төлээлер беш улуг күрүнелериниң аразынга тайбыңның Пактызын чарар дугайында Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң кыйгырыының адаанга чыңгыс эп-сеткилдиг ат салганнар.

ВЕНГРИЯ

БУДАПЕШТ. Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң кыйгырыының адаанга ат салыышкыннары бүгү чуртта улуг чедишкинниг үргүлчүлеп турар.

Ийи-ле хүнде кыйгырыгның адаанга миллион чыгыы кижи ат салган деп медээлээн. Тайбыңның Пактызын чарар дугайында кыйгырыгның адаанга Венгрияның найсылалы Будапештиге 307.490 кижи ат салган.

Венгрияның чонунуң бүгү кезектериниң төлээлекчилери, ажылчыннар, тараачыннар, интеллигенция Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң кыйгырыында айыткан негелдени чүмү-биле үүлдүг деп көрүп турарлар.

ПОЛЬША

ВАРШАВА. Тайбың талалакчыларының Бүгү-польша комитединиң күүскомунуң парлап үндүрген медеглелинде айтып турары болза беш улуг күрүнелерниң аразынга Тайбыңның Пактызын чарар дугайында Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң кыйгырыынга польша улустуң сагыш-сеткил катыыышкынын илередип турар.

Тайбың талалакчыларының Бүгү-польша комитединиң күүскому 1951 чылдың май 17-де Тайбыңның бүгү улус бадылаашкынын» эгелээр деп доктааткан. Тайбыңның «бүгү улус бадылаашкынын» чорударынга идеп-кейлии-биле киржиринче тайбың талалакчыларының, бүгү чер-чер комитеттериниң, хөй-ниити организацияларын, бүгү ажылчы чоннарны күүскөм кыйгырган.

АЛБАНИЯ

ТИРАНА. Албани телеграф агентилелиниң дыңнадынын ёзугаар алырга, беш улуг күрүнелериниң аразынга Тайбыңның Пактызын чарар дугайында Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң кыйгырыының адаанга ат-салыышкынларының чыылдазының талазы-биле кампания Албания улус республикада дооступ турар. Сөөлгү медээлер ёзугаар бүгү чуртта 742.085 хол үжүктери чыгдынган. Чурттуң Берат, Луррес болгаш Кукес дээн ышкаш хөй-хөй районнарынга, Сталин хоорайга ат салыышкыннарының чыылдазы шуут доозулган.

(СЭТА).

Мурнакчы трактор бригадазы

Тершинниң трактор бригадазы Бии-Хем МТС-тиң механизаторларының социалистиг чарыжынга үш чыл улаштыр бир дугаар черни быжыы-биле тудуп турар болгаш бригада Кочетов аттыг колхозтуң шөлдеринге 4 чыл дургузунда ажылдап турар.

Бодунуң мурнакчы ажылы-биле эш Тершинниң бригадазы 1950 чылда Кочетов аттыг колхозтуң 1951 чылда тарыыр тараа культураларының шөлүн чайгы чер болгаш аңгыс андарылгазы-биле хандырган, трактор ажылдарының планын эки шынарлыг 170 хуу күүсеткен. Тершинниң бригадазының тракторлары болгаш көдээ ажыл-агый машиналары эки техниктиг байдалда туруп турар. 1950 чылда Бии-Хем МТС-зи кывар үүлдү ажыр чарыгдаан, а эш Тершинниң удуртканы трактор бригадазы элээн камналганы чеьдип алган. Бригада бедик дүжүттү чеьдип алган, машиналарның бүдүрүмчелиин бедиткен, бүдүрүлге курлавырларын чөп ажыглаан.

Эш Тершинниң трактор бригадазының чедишкиннерин үнүн-биле тайылбырлаарыл дизе, үнүн-даа мурнунда каадырларны чөп шилип ап, оларны таарыштыр тургузуп, эки кижизиткенинде болур. Эш Тершин боду тракторну болгаш көдээ ажыл-агый машиналарын эки өөренип алган, ам бодунуң мергежилин улам бедидип, мурнакчыларның дуржулгазын өөренип ап турар. Эш Тершин хову ажылдарының үезинде трактористер-биле, прицепщиктер-биле техниктиг өөредилгени чорудуп, оларга бодунуң болгаш мурнакчыларның дуржулгаларын дамчыдып берип, машинаны канчаар таарыштырарын, ажаарын айтып берип турар. Ындыг байдалдыг тургускан өөредилге трактор бригадазының ажылдакчыларының мергежилин бедидеринге улуг рольду ойнаан.

Ажылдарны организастаарынга бригадир Тершин улуг ужур-дузаны чедирген. Ол, учётчик-биле кады участокту тускай кезектерге үскен, ону тарып келгениниң түңнелинде шиштелчек чер артпазын дээш, ийи талазын деңге үскүлеп каар, бир эвес шиштелчек чер артса орта трактор агрегады шаг үени болгаш кывар-чаар материалдарны артыкка чарыгдаар. Участоктарга чардынмаан чер артпазын дээш ооң уштарынга эәрде агрегат таварый бээр кезек черни артырар. Ол кезек черни ажылдың сөөлүнде агрегаттың доора чоруушкуну-биле андарыптар.

Социалистиг бүдүрүлгениң чаартыкчыларының практиказының көргүзүп турары болза, шак графигиниң ажылы көдээ ажыл-агыйга күш-ажылды организастаарының өң дээре хевири болур.

Бодунуң дуржулгазының дугайын чугаалавышаан, эш Тершин ажылды шак графиги-биле организастаарының мооң адаанда айтырыгларынга улуг сагыш салып турар: агрегаттың бир катап эртериниң шаг үезин доктааткан, бисте бир чоруушкуннуң узуну 1350 метр, чажар, агрегат тракторнуң 2, аттың 1 сеялкаларындан тургустунган, олар бир чоруушкунда 8,5 метрни хаара тудар. Колдуунда үш дугаар скоростыга ажылдавышаан, машинага кывар үүл болгаш суг кударын 5 минутага чедир кызырбышаан, (дүштеки чем үезинде чажар агрегатты доктааттайн чажыкчыларны үрезин урар кижилер, а трактористерни, азы Тершин боду халап тургаш), агрегаттың бир шакта бүдүрүмчелиин 4,6 гектар чедир көдүргген.

Эш Тершин 1951 чылда часкы тарылганы 8 ажыл хүннеринде доозар деп хүлээлге алган. Алган хүлээлгезин күүседири-биле тракторнуң 2, аттың 1 сеялказындан тургустунган чажар үш агрегаттарны организастаан. Тарылганы шак графиги-биле чорудар. Хааржакче үрезинни урарынга 5—6 минута чарыгдатынар, 12 шак иштинде 20 катап үрезин урар, орта ниитизи-биле 2 шак чедир үени чидирер, а ол үениң иштинде 8 гектарны немей чаштырып болур. Эш Тершин чажар машинага үрезинни машина ажылдап чорда урарын организастаан. Ол арганы мынчаар организастаан: чажар бир агрегатта сеялкаже үрезин урар дөрт кижини быжыглаан. Үрезинни баш бурунгаар бичии шоодайжыгаштарга уруп алгаш, тракторнуң өөр черинге, трактор чоруп турда үрезинни урар. Тракторнуң 2, аттың 1 сеялкаларындан тургустунган чажар агрегат чоруптары билек дораан, ол дөрт урукчулар агрегат келгижеге чедир бичии шоодайжыгаштарга үрезинни уруп аптар, а агрегат чоруп турда үрезинни бөза-ла урар.

Эш Тершиниң ажылдап тыпканы ажыл методу улуг сонуургалдыг: ол болза, шак графиги-биле кылыр часкы андарылга болур. Май айның 22 ажыл хүнүнде 500 гектар кур черни андарар деп көрген. Май 8-тен 18-ке чедир АТЗ-НАТИ деп 2 трактор кур чер андарар, ажылды кежээкиниң 9 шактан эртенгиниң 5 шакка чедир 8 шактар дургузунда үргүлчүлээр. Эртен 5-тен 6 шакка чедир техниктиг ажаалданы чоруткаш, тракторларны таара культураларының тарылгазынче киирер: Дүвеки үелерде 100 гектарны андарган турар. Май 18-тен июнь 1-ге чедир кур чер андарарынче 2 тракторну киирер. олар 16 шак ажылдаар, ол үениң иштинде арткан 390 гектар черни андарган турар. Ээлчегниң түңнели: бүгүле ажылга 7 шак 22 минута чарыгдаар азы 90,4 хуу, ниити ажыл шагындан 9,6 хуу үе техниктиг ажаалданы чорударынга кирер, азы техниктиг ажаалдага 30 минута, андазыннар арыглаарынга 8 минута чарыгдатынар. Кочетов аттыг колхозка тараа культураларын ажаап алырынга комплексилиг агрегатты (кестирбишаан, аңгысты үгдередир) шак графиги-биле чорудар деп планнап алган. Трактор бригадазының бригадири эш Тершин, комбайнёр эш Осипов ажаап алыышкынга комбайнны болгаш чер үгдередир херекселди белеткеп эгелей бергеннер. Тракторларның техниктиг ажаалдазын чорударынга эш Тершиниң бригадазы чаа арганы чорудуп турар. Чүл дизе шимчедикчи ажылдап турда картерни болгаш поршин бөлүүн керосин-биле чуурун элээн күзениишкинниг ажыглаар.

Тракторларның болгаш көдээ ажыл-агый машиналарының техниктиг ажаалдазын чорударда кижилерни таарыштыр тургузуп турганының түңнелинде Тершиниң трактор бригадазының коллективи машиналарның үзүк чок ажылдаарын хандырар болгаш техниктиг ажаалданы чорударынга үени камнап алыр.

Тракторист, прицепщик бүрүзү техниктиг ажаалданы чорударда кажан чүнү кылырын эки билирлер. Техниктиг ажаалданы деңге кылып дооспааже ээлчег кижилери дыштанылгаже чорбас болгаш агрегат андазын изинче кирбес кылдыр эш Тершин ынчаар организастаан.

Техниктиг ажаалданың үезинде трактористерни халавайн, а оларны организастап, хываар. Ол чорук оларга тускай болурун болгаш хүлээткен херекке харыысалгазын улгатырар. Техниктиг ажаалда үезинде мен ажаалданың ыштынарын онза кичээнгейлиг көрүп, подшипниктерни, чаашкынның шынарын Тершин боду хынап турар. Карбюраторну чүүден-даа артык көрүп турар. Ээлчег халажып турда жиклёрнуң хоолайын ушта ээргеш кывар үүл хоолайның даштыкы кыдыынга 1—1,5 милиметр четпес турарын көрүп, оттулар үүл дамчыдыкчыларының катыжыышкынының черин хынап турар мен деп Тершин чугаалаан. Техниктиг 5 болгаш 6 дугаар ажаалданы чоруткаш, Тершиниң бригадазы эш Бартановскийниң ажыглааны методту бо чылын ажыглаан турар. Ол метод болза, бисте ийи дапкыр ажыкты берип турар деп Тершин чугаалаан: бирээде, техниктиг ажаалданы чорударда үени кызырар; ийиде, далаш чок практиканың ачызында клапаннарның ажылдаар үезин чугаа чок улгатырар.

Кывар үүлдү камнап алыр демиселге эш Тершин үш байдалга кичээнгейни салып турар:

а) хову ажылдары чоруп турда эш Тершин ажылдың өң-не ажыктыг байдалы дээш ажаалданы чорудуп турар, техниктиг ажаалдаларның үезинде кывыышкынының тургустунганын, одалга системазының таарыштырылгазын болгаш эргилделериниң таарыштыр тургустунганын боду хынап көөр.

б) тракторнуң күжүн долу ажыглаарынга эш Тершин шын агрегаттаашкынны, көдээ ажыл-агый машиналарының чөп ажылдаарын хынап көрүп турар. Бис андазын бизиниң болгаш майыының быжыглаашкынынга улуг кичээнгейни салыр бис, ону диштиг ээрилге биле быжыглаар, а бисти үгле чидидип каанын кылып алыр бис, ол болаа, биске гектар бүрүзүнден 500 грамм кывар үүлдү камнап алырын берип турар— деп эш Тершин чугаалап турар. Учёт дээрге, социализм-дир, мынчангаш 5 хонгаш-ла кывар үүлдүң кээп турарын бодум хынап, айның 1, 5, 10, 15,20, 25 болгаш 30 хүннеринде трактор бүрүзүнүң чарыгдаан кывар үүлүн, база артын хынап турар мен—деп эш Тершин чугаалап турар.

Эрткен күзүн эш Тершиниң бригадазындан МТС-ке келген тракторларның техниктиг байдалы эки болган. Ооң бригадазы тракторларның болгаш көдээ ажыл-агый машиналарының септелге планын хуусаа бетинде күүсеткени халас барбаан. Септелгениң чоруп турарының дугайында ооң чугаалааны: тракторнуң күжүн кывар үүлдү чарыгдаар деңнелин хыналда черинге хынаар арга-биле чорудуп турар бис, септелгеге киришкен бистиң бригаданың кежигүннери ооң машиназының кезектерин болгаш белдирлерин цехтерде канчаар ажылдап кылып турарын хынап көрүп турар бис. Базистиг кезектерни катап тургузары дээш бис бир-ле дугаарында ёзулуг-ла киришкен бис. Кожулда муфтазының дескиндириглери болгаш дүргедээшкин хааржаанын ортаакы валиктери база подшипниктер мурнунда үүге ле сандан дораан үнүп каап турганыл деп чүве биске ам билдингир алган.

Трактор бригадазы улуг чедишкинни чеьдип алырынга трактор болгаш хову бригадазының ханы кады-ажылдажылгазы дузалап турар. Дүжүт дугайында колхозчуларның бүгү бодалдары тракторларның ажылдарындан хамааржыр. Трактористерниң ажылдарының шынарын колхозчулар үргүлчү хынап турар, а трактористер тараның суггарылгазын болгаш пөк сигеннерни аштаарын үргүлчү хынап турар.

П. АМБРОСОВ.

Корей улустуң шынныг херээ тиилээр

АКШ-тың империалистери боттарының аштырыышкыннарын болгаш кем-буруулуг авантюразының ылап бойлаанын биле тура-ла, Кореяда интервенция зын күштелдирерин болгаш калбартырын үргүлчүдевишаан турар. Ынчалза-дда оларның агрессчи планнары чүгле Корея-биле кызыгаарлатынмайн турар. АКШ-тың чагырыкчы бөлүктери Кореяны Кыдатче калбаа-биле халдаарының плацдармы кылдыр хуулдурарын ораладжып турар. «Коммунистиг Кыдатка удур эгелээн дайынны бо хүнден эгелээш Кыдаттың девискээринче шилчиткен турар ужурлуг . . . Ам белеткеп турар операцияларның эчис сорулгазы Кыдатче калбаа-биле шаап-халдаары болур» — деп, өлүрүкчү — генерал Макартурнуң «стратегтиг бодалдарын» ооң бүзүрелдиг «өөнүү» Роберт Аллен «Майници» солунга бужар-баык ажыы-биле ынчап чарлаан.

Боттарының агрессчи, эжелекчи сорулгаларын боттандырарын ораладшкаш АКШ-тың чагырыкчылары боттарын чүгле гитлержилерниң өөреникчилери болгаш салгакчылары кылдыр көргүскен эвес, харын араатанзыг талазы-биле оларны безин ашкачлар. Ажык тулчуушкунга аштырыышкынга таварышкаш, олар бодунуң өжээшин тайбың чурттакчылардан негеп турарлар. Америк эжелекчилер чүгле херээженнерни, чаш уругларны болгаш кырганнарны «тиилээни-биле» мактанып болурлар. Ол тайбың чурттакчыларның хилинчектетирген мага-боттары америк эжелекчилерниң таварып эткен черлерин херечиде турар.

Магачыннар болгаш өлүрүкчүлер аңаа бомбаларны-даа, частып-өртедир баллоннарны-даа эвээшсингеннер. Сөөлгү үеде олар октаан соонда элээн үр үе иштинде чыткаш частыр кылдыр сээннеп каан бомбаларны ажыглап турарлар. Чүгле февральдың баштайгы чартыында безин Пхеньянга ындыг бомбалардан 818 кижи өлген болгаш 712 кижи балыгланган. Ындыг бомбаларны ам Корей чартык ортулуктун соңгу үүгүнде ханы тыылда туруп турар корей сууржуташтарже безин октап турар.

Американнар дайынның ындыг чепсектерин ажыглавышаан, хоорайларны болгаш суурларны үрегдээрин, тайбың чурттакчыларны дөгерезин кыргып-хыдыырын, чаш уругларны, херээженнерни болгаш кырганнарны шуптузун өлүрерин ораладжып турар! Мону америк парлалга безип миннип турар.

« . . . Үрегделдерниң хөй нуруузу шериг черлери эвес . . . Мурнунда бажыңнар, школалар, лавкалар болуп турган черлерниң орнунда арткан дөннелчек хүлдерже тайбың чурттакчылар боттарының караанга бүзүревейн, аңгадай берген көруп турар . . . Америк чадаг-шериглер кыска дыш үезинде чүгле чыннып алыр дээш безин корейлерниң саваң бажыңчыгаштарын өргедип алгылаар» — деп, «Нью-Иорк таймс» солуннуң корреспондентизи Баррет бижээн. Үрегделдерге харамдыкканындан эзирип, дажааран американ агаар маңгыстары Кореяны боттарының «өөредилге шөлү!» кылдыр адап турарлар.

Сөөлгү үеде интервентилер хоранаар чүүлдерни ажыглап, мырыңай кедереп барганнар. Ханган хемниң районунга кыдат улустуң эки-турачыларының турган черин америк артиллерия февральдың 26-да, марттың 3-те болгаш 6-да химиктиг октар-биле дөрт удаа боолаан. Америк командылал улустар аразының эрге-хүлээлгелериниң бүгү нормаларын КНО-нуң бужартаан тугунуң адаа-биле чүдек-баык үревишаан, делегейниң улустары ол дыңналып көрбээн чаа кем-буруулуг үүлгедиишкин-биле эптежип олурар боор деп бодаан боор. Чок, ооң-биле кым-даа эптежип өрбас! Американ өлүрүкчүлерниң черлик бужар дорамчылаашкынынга удурланган улустарның өжээни болгаш килеңи макартурлар болгаш риджуэйлер боттарының кем-херектерин харыылаар апаар деп чүвени көргүзүп турар.

Туттура берген боттарының-на кижилерин узуткаар дээш ораладжыышкыннардан Кореяда америк интервентилерниң моральдиг овуру база илдең. Соңгу Кореяда туттурган америк солдаттарның . . . лагерин реактивтиг америк самолёттарның бомбалааны америк иелерниң эң ханы килеңнээшкинин болгаш АКШ-тың улустарының өжээнниг удурланыышкынын болдурбас бе ынчаш? Ук лагерьге 200 кижи туруп турган. Ол лагерьни реактивтиг америк самолёттар февральдың 19-та 20 минута иштинде адып, бомбалап келгеннер. Мурнунда бодунуң кол командылакчызы чораан Макартурну туттурган америк солдаттар канчаар каргап турбаан дээр. Өлүрүкчү генерал ук «операцияны» туттурган болгаш ооң-биле кады генералдың цензуразындан хосталган бодунуң солдаттарының база офицерлериниң аскын кеззэ моңгези-биле дуй шаап каар дээш кылганы билдингирдир.

Бодунуң «эвилелчилерин» Риджуэйниң бомбалаарындан чалданмазында ындыг фактыларның соонда кижи эл-депсинер чүве чок тур. Сеулдан дезип үнгенинің соонда американнар бодунуң ол дезип-үнүүшкүнүн камгаладыры-биле 29 дугаар англи бригаданы болгаш англичаннарның хажыыларын камгалаар ужурлуг турган боттарының бир полк шериин артырып каан дээрзи билдингир болгай. Ынчалза-даа ук байдалдан англи шериглер боттары канчап-чооп үнгейлер аан дээш демги американ полк база дезипкен. Кажан англи бригада аткаарлап үнер орук тып алыр дээш карак-кызыл тулчуп турда, ол-ла хүн, америк самолёттар англичаннарны бомбалап, адып-боолаан. Американнарның чүгле бодунуң думчуун харааш ылап өлүмче киир октапканы турк, пуэрторикан, филиппин болгаш негр солдаттарның салым-чолунга англичаннар база ынчап таварышканнар.

Гитлерниң дээрбедекчи походтары гитлержи армияны өлүрүкчүлерниң болгаш үптекчилерниң аг-шериин кылдыр хуулдурган деп чүве билдингир болгай. Америк аг-шериг база шак-ла ындыг.

Гангстеризмниң суртаалынга бажы тенивээн америк солдаттар ам үргүлчүле мынчап айтырып турар: «Бисти бистиң төрээн чуртувустан 10 муң километр ырак Кореяже чүге чорутканыл?» Олар Трумэнче болгаш Ачесонче чагааларны бижип турар. Оларның бирээзи — Мулеттке АКШ-тың күрүне секретари ажыы-биле харыылаары эргежок чугула-дыр деп санаанын көөргө, ындыг солдаттарның саны эвээш эвес. «Дайынчыларның моралы ыныгыг куду. Трумэнниң администрациязының хөреңгилерни херек чок чарыгдап турары мырыңай бачыт болуп турар. Кореяга кижилерниң амы-тынын чарыгдаары — бүгү кижи төрелгетенге булаштаашкын-дыр — деп Мулетт бижээн.

Кореяда америк солдаттарның аразынга дайынның ат-алдар чогу хүн бүрү күштелип турар. «Бир-эвес солдаттар оларга дөгээн дайынны эң-не чоптүг эвес деп санап турда, бир-эвес олар ооң ужурунда фронтуга бодунуң хүлээлгезин ёзу барымдаалап, бодунуң сорулгазының шыннынга бүзүревейн сорук чок күүседип турда, эң-не дуржулгалыг-даа генералдар болгаш офицерлер аштырыышкынга таваржып болур деп чүве билдингир» (Сталин). Бодунуң сорулгазының шыннынга бүзүрел, сорук кириишкин макартурларның өлүрүкчүлер кылдыр хуулдуруп турар американ солдаттарында чок турган болгаш турбас-даа.

А бодунуң төрээн чуртунуң ат-алдарын болгаш хамаарышпас чоруун кыдат улустуң эки-турачылары-биле кады камгалап турар Кореяның Улустуң армиязының дайынчылары улуг чаагай сорук кириишкин-биле бүргеткен. Интервентилерниң черлик араатанзыг чоруу-даа, тайбың хоорайларны болгаш суурларны оларның кам-хайыра чок бомбалап турары-даа корей улустуң тиилелгеже тура-соруун сыгар шаг чок. Кореяда американнарның хоранаар чүүлдерни хереглээни-биле чергелештир кыдат эки-турачыларның төлээлекчизи март 17-де мынча деп медеглээн: «Кореяда америк агрессорлар канчаар-даа аажок улуг кем-буруулуг үүлгеткеннер. Ук агрессорлар корей болгаш кыдат улустарның талазындан, бүгү делегейниң тайбыңга ынакшылдыг улустарының талазындан ам безин шиитпирлиг удурланыышкынны алганнар, а кедизинде барып олар улустарның өжээн негээшкининден чайлавастар».

Кижи эъди чиир американнарның Кореяның черинде үргүлчүлеп турар үүлгедиглери-биле кижи-төрелгетенниң килеңнээн сеткил-сагыжы черле эптешпес. Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлели ак-сеткилдиг миллион-миллион кижилерниң сеткил-бодалын илеретпиишаан, бодунуң баштайгы сессиязынга мынчап негээн: «Корей улус бодунуң иштики херектерин боттары шиитпирлээр төлээде, даштыкы шериглерни Кореядан үндүрер ужурлуг». Корей айтырыгны тайбың ёзу-биле шиитпирлээр дээш Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлели ол талазы-биле сонуургалдыг бүгү чурттарның конференциязын доп-дораан чыырын сүмелээн. Ол кыйгырыгны бүгү чурттарның улузу калбаа-биле деткээн.

«Өлүрүкчү Макартурнуң ханныг холун доктаадыр!», «Кореяда болгаш Тайванда америк интервенцияны соксадыр!» — деп, бо хүн бүгү делегейде миллион-миллион кижилер негеп турар. Хосталгага ынакшылдыг Кореяның ооларынга болгаш кыстарынга сагыш сеткилинден катыжып деткип турар улустар АКШ-тың империалистериниң ханныг авантюразын соксадырын албадаптар.

Дөрт күрүнелерниң даштыкы херектер министрлериниң ораладкчыларының баштайгы чөвүлел хуралы

ПАРИЖ. (СЭТА)-ның тускай корреспондентизи). ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Великобританияның болгаш Францияның даштыкы херектер министрлериниң ораладкчыларының баштайгы чөвүлел хуралының 35 дугаар хуралы апрель 21-де ССРЭ-ниң төлээлекчизи А. Громыконуң даргалааны-биле болган.

Барыын талакы үш күрүнелерниң төлээлериниң апрель 17-де киирген төлевилелин Громыко эрткен хуралга тодаргайы-биле шүгүмчүлээн. Ол төлевилел четпес деп Громыко айыткан. Чүге дизе, ол төлевилел болза, тайбыңны болгаш улустарның айыыл чок чоруун хандырар талазы-биле совет төлээлериниң чугула саналын айтырыгларының соонче тыртар ийикпе, шуут күш чок болдурар сорулгалыг.

Ынчалза-даа апрель 21-деги хуралга АКШ-тың төлээлекчизи Джессеп барыын талакы үш күрүнелерниң апрель 17-деги төлевилелин камгалаарын үргүлчүлевишаан, боо-чепсеглээшкинни болгаш чепсектиг күштерни кызырар айтырыгны тургузары болза, АКШ-тың, Великобританияның болгаш Францияның политиказын өскертирин негээни-биле дөмей-дир деп миннип чугаалаан. Германияның боо-чепсеглээшкинин дүжүрер дугайын чугаалажыр айтырыгның соонче киирерин ораладжып турар үш күрүнелерниң төлевилелин камгалаарын Джессеп үргүлчүлеп турган. Бодунуң бодалгазын камгалаарынга чаңгыс-даа чылдагаанны Джессеп көргүзүп шыдаваан.

Ооң соонда Францияның төлээлекчизи Пароди чүве чугаалааш, үш күрүнелерниң төлевилелин камгалаар сорулганы салган. Боо-чепсеглээшкинни болгаш чепсектиг күштерни кызырар дугайында айтырыг талазы-биле үш күрүнелер чамдык чазалгаларны кылып, ооң-биле «совет төлээлериниң күзээнинге дүжүп берип турар» дээр чижектиг кылдыр көргүзерин» ораладшкан. Херек кырында үш күрүнелерниң «чаа» төлевилели, эрги төлевилел ышкаш, дөрт күрүнелерниң боо-чепсээн болгаш чепсектиг күштерин кызырар дугайында айтырыгны чугаалажырындан олар ойталап турар деп чүвени совет төлээлекчизи тодаргай көргүскен.

Боо-чепсекти болгаш чепсектиг күштерни кызырар дугайында айтырыгны чугаалажыр талазы-биле совет саналды барыын талакы күрүнелер хүлээп ап шыдавас, чүге дээрге, ол чорук оларның «чепсегленир чоруунга» шаптык болур деп Пароди база-ла ыят чогу-биле медеглээн.

Великобританияның төлээлекчизи Дэвис база-ла Джессептің болгаш Пародиниң чугааларынга катыжып, оларның бодалдарын каптаан. Ооң ажыы-биле медеглээни болза: «Боо-чепсектиг болгаш чепсектиг күштерни кызырарынче угланган кандыг-даа шиитпирни бис маңаа хүлээп ап шыдавас бис» — дээн.

Джессептің, Дэвистің болгаш Пародиниң чугааларынга харыылавышаан, ССРЭ-ниң төлээлекчизи Громыконуң чугаалааны болза:

— Үш күрүнелерниң чаа саналдарының талазы-биле бодунуң бодалын совет төлээлер дүүн көргүскен болгаш дөрт күрүнелерниң боо-чепсээн болгаш сепсектиг күштерин кызырары ышкаш чугула айтырыгның талазынче угланган дугуржулганы чеьдип алырын ораладжырының улуу, АКШ-тың, Великобританияның болгаш Францияның төлээлекчилери бистің чөвүлел хуралывысты дедир талазынче тыртарын ораладжып турарын тодаргай чижектер-биле көргүскен бис. Үш күрүнелерниң төлээлекчилериниң ап турар хемчеглери болза, Министрлер Чөвүлелиниң чугаалажыр айтырыгларын дугуржуп алырынче угланган совет төлээлерниң ап турар практиктиг хемчеглери-биле черле дөмейлешпейн турар. Совет төлээлер болза, үш күрүнелерниң төлээлекчилериниң күзелин база барымдаалаарын бодааш, боо-чепсекти болгаш чепсектиг күштерни кызырар дугайында айтырыг талазы-биле бодунуң баштайгы саналдарының утказынга чогуур өскерилгелерни киирген. Ынчаарга үш күрүнелерниң төлээлекчилери боттарының төлевилелинге бичии-даа эдилгелиг өскерилгелерни кылбайн турар, ынчангаш олар ол төлевилелиниң утказынга шуут дегбейн турарлар. Олар дугуржулга чеьдип алырынче, ылаңгыя дөрт күрүнелерниң боо-чепсээн болгаш чепсектиг күштерин кызырары ышкаш чугула айтырыгның талазы-биле кандыгдаа базым кылбайн, чаңгыс черде таптап турарлар.

Германияның боо-чепсээн дүжүрер дугайында айтырыгны чугаалааш, Громыконуң медеглээни:

— Германияның боо-чепсээн дүжүрер дугайында айтырыг болза, канчаар-даа аажок чугула болгаш чидиг айтырыг болур деп, база хүннүң чугаалажыр айтырыынга чогуур черни эжелээн турар ужурлуг деп бис айтып келген бис. Шак ооң ужурунда ол айтырыгны соңгаарладыр тыртарын ораладшкан кандыг-даа саналга удурланып турар бис.

Германияның боо-чепсээн дүжүрер дугайында айтырыг болза, Европага тайбыңны хандырарынга чугула ужур дузалыг болуп турбужа, ону дөрт күрүнелерниң Даштыкы херектер министрлериниң Чөвүлелинге чугаалажыр айтырыгларның соонче киирерин үш күрүнелерниң төлээлекчилери ораладжып турар деп чүвени Громыко тодаргайы-биле айыткан.

Бо хүнгү хуралды чорударынга доктаатынган үе шак дооступ турар төлээде, бодунуң чугаазын дараазында хуралга үргүлчүлээрин ССРЭ-ниң төлээлекчизи медеглээн.

ПАРИЖ. (СЭТА)-ның тускай корреспондентизи). ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Великобританияның болгаш Францияның даштыкы херектер министрлериниң ораладкчыларының баштайгы чөвүлел хуралының апрель 23-те болган ээлчеглиг хуралын АКШ-тың төлээлекчизи Джессеп даргалаан.

Бир дугаарда ССРЭ-ниң төлээлекчизи А. Громыко сөс алган. Даштыкы херектер министрлериниң Чөвүлелиниң чугаалажыр айтырыгларының чаа төлевилелиниң дугайында эрткен хуралга чугаазын Громыко үргүлчүлээн. Ол чаа төлевилелди апрель 17-де барыын талакы үш күрүнелерниң төлээлери киирген болгаш бо талазы-биле эрткен хуралга Джессептің, Пародиниң болгаш Дэвистің чугааларының дугайын Громыко бодунуң чугаазынга шүгүмчүлээн.

Ооң соонда Пароди, Дэвис болгаш Джессеп олар чүве чугаалааш, ССРЭ-ниң төлээлекчизи Громыконуң чугаазында тодаргайы-биле көргүскен чүүлдерге удурланыр чаңгыс-даа чылдагаанны тып шыдавааннар. Барыын талакы үш күрүнелерниң төлээлекчилери боттарының бодалгаларын камгалаар барымдааларны тыпайн, антисоветтиг пропаганданың тарадып турар хоп мегелерин барымдаалап, ССРЭ-ниң политиказының дугайында хоозун медеглелдер кылырын ораладжып турганнар. Боо-чепсеглээшкинни дүргени-биле өстүрер болгаш чаа дайынны белеткээр талазы-биле АКШ-тың, Великобританияның, Францияның боттандырып турар политиказын агартыр дээш, база боо-чепсекти болгаш чепсектиг күштерни кызырар дугайында айтырыгны чугаалажырын күзевейн, ол чурттарның төлээлекчилери болза, Совет Эвилелиниң тайбыңга ынак шылдыг политиказын хоптап мегелээрин ораладжып турарлар. Олар АКШ-тың, Великобританияның болгаш Францияның агрессчи бөлүктериниң шаптыланган аргазын ажыглап, Совет Эвилелин агрессчи кылдыр хоптап, оларның боо-чепсеглээшкинин дүргени-биле өстүрер болгаш чаа дайынны белеткээр кем-буруулуг үүлгеткеннер болгаш, Совет Эвилелин агрессчи кылдыр хоптап, оларның боо-чепсеглээшкинин дүргени-биле өстүрер болгаш чаа дайынны белеткээр кем-буруулуг үүлгеткеннер болгаш политиказын «камгалал» политиказы кылдыр көргүзерин база катаптап турганнар.

Кореяда болуушкуннар

Улустуң армиязының Кол командылалының дыңнадыы

ПХЕНЬЯН. Кореяның улус-демократтыг республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының апрель 24-те медээлээни болза, бүгү фронтуларга Улустуң армиязының кезектери кыдат эки-турачыларның кезектери-биле кады 38 параллельдің соңгу талазынга англи-америк эжелекчилерге удур кадыг-дошкун тулчуушкуннар чорударын үргүлчүлеп турар.

Тулчуушкуннарның чоруп турган үезинде дайзын дириг күжүнге болгаш техниказынга улуг чидириглерге таварышкан.

(СЭТА).

Кореяның интервентилерге эжелеткен районнарында араатанзыг ёзу чурум

ПЕКИН. Пхеньяндан Синьхуа агентилелиниң корреспондентизиниң дамчыдып турары болза, Мурнуу Кореяның чонунуң дыка хөйү амыдыралын хайыралап чурттуң хосталган районнарынче фронтунуң шугумун эртип кээп турарлар. Олар Мурнуу Кореяның чонунуң америк эжелекчилерниң болгаш лисынманчыларның дарлалының адаанга туруп, канчаар-даа аажок бергелерни шыдажып эртип турарын медээлеп турарлар.

Чхунчжудан (Соңгу Чунчен) чоокта чаа хосталган районче фронтунуң шугумун эртип келген тараачын Пак Юн Сыктың чугаалааны болза, «бо чылдың январьде дезип турган америк шериглер ону болгаш өске-даа тайбың чурттакчыларны Кореяның мурнуу чүгүнче сүре берген. Америк эжелекчилер ол черниң чурттакчыларының чуртаар черлерин өртеткеннер болгаш тарааларны чок кылганнар. Аштаан кижилерни Воньчжуже сүре бергеш, интервентилер ийи муң ажыг оолдарны болгаш уругларны бараан вагоннарынче киир сыырган, бөлүк америк самолёттарны ракета-биле медээлээн. Самолёттар вагоннарже өртендирер бомбаларны октап, пулемёттар-биле оларны боолап эгелээн.

Мен, оглумнуң оглу дузаламчы дилеп алгырбышаан, отче канчаар барып ушканын көрген мен. Далайның шак ол одунга быжып турган хайгааралы чок кижилерни кажан-даа утпас мен, ол болза, мээң көргеним өң-не бүкар-бак чорук болгал».

Пусанче интервентилерге сүрдүрөберген Сеулдуң чурттакчызы Ли Мо-Кюн фронтунуң шугумун эртип, хосталган районга чедип келгеш чугаалаазы болза: «Бо үеде Пусан түрегделдің корбунчут үезин бодунда эртирип турар: өртектер үргүлчү улгадып, Пусанның чурттакчыларының чурталгазы улам дорайтап, хоорайның кудумчуларын америк болгаш лисынманчы шериглерниң ынаар сүре бергени кижилерниң өлүг сөөктери долган. Пусанның чурттакчыларының дайзынны көөр хөөн чок чоруу күштелип, хосталганы четикпейн манап турар».

Чечхондан (Соңгу Чунчен можу) келген тараачын Ли Чу Чуннуң чугаалааны болза, «Чоннуң эжелекчилерни көөр хөөн чок чоруу херек кырында тодаргай көстүп турар. Бо чылдың февральдың ортан үезинде Чечхонуң муң-муң чурттакчылары-биле ында дескен кижилер тура-халыышкын үндүрген. Ыяштар болгаш демир чүүрекпер-биле чеперегленгеш олар лисынманчы шеригниң пта-бынче халдааш 20 ажыг винтовкаларны эжелеп апкан үеде америк болгаш лисынманчы шериглер-биле кадыг-дошкун тулчуушкун эгелээн. Ол тура-халыышкынны сөөлүнде барып америк эжелекчилер кадыг-дошкуну-биле баскан. Ынчалза-даа чоннуң килеңи хүн бүрү өзүп турар болгаш демиселди ол күш киирип турар».

(СЭТА).

Кызылга Май 1-ниң байырлалын таварыштыр болур митингиниң болгаш демонстрацияның планы

Митинги 1951 чылдың Май 1-де өртенгинин 10 шакта облкүүскомнуң бадыңының мурнунда шөлге болур.

Ажылчы чоннар митингиге чыскаалбиле келир. Демонстрацияга киржир колонналарны мооң адаанда чурум ёзугаар айыткан черлерге өртенгинин 9 шакта организастаар:

Бир дугаар колонна тускай план-биле чыскаалыр.

№ 2 колонна—6, 7, 8, 9, 10 класстарның өөреникчилери, хоорайның бүгү школаларының, башкы училищезинин башкылары болгаш техниктиг составы. Чыглыр чери № 1 школа чаны, колоннаның чыглырын, чыскаалын болгаш демонстрация үезинде шимчээшкинин харыылаар кижи эш Ломакин (башкы училищези).

№ 3 колонна—автотранспорт конторазының, авторотаның, совхозтар трестизинин, главнефтеснабтың, нефтебаазаның, аэропорттуң, ДОСАРМ-ның, метестанцияның, лесхозтуң, көдээ электри область конторазының, тараа белеткеч конторазының, уполминзагтың, көдээ ажыл-агый школазының, фельдшер-акушер школазының коллективтери. Чыглыр чери АТК-ның клубунуң чаны. Колоннаның чыглырын, чыскаалын болгаш демонстрация үезинде шимчээшкинин харыылаар кижи эш Федулов (АТК).

№ 4 колонна—тудут трестизинин, хоркомхозтуң болгаш ооң бүгү бүдүрүлге черлери, чыглыр чери тудут трестизинин бажыңының чаны. Колоннаның чыглырын, чыскаалын болгаш демонстрация үезинде шимчээшкинин харыылаар кижи эш Волошин (тудут трестизи).

№ 5 колонна—типографияның, область солуннарының редакцияларының, радиокомитединин, область кадык камгалал килдизинин, область ном үндүрер черинин, аптекаларның, бичии уруглар яслилериниң, культура-чырыдыышкын, килдизинин, музейнин, росснабсбыттың коллективтери. Чыглыр чери типография клубунуң чаны. Колоннаның чыглырын, чыскаалын болгаш демонстрация үезинде шимчээшкинин харыылаар кижи эш Ткачев («Тувинская правда» редакциязы).

№ 6 колонна—областың чурт үлетпүрүнүң, алгы заводунуң, тууйбу заводунуң, ыяш заводунуң, сапог даараар мастерскаяның, даранылга комбинадының, аъш-чем комбинадының коллективтери. Чыглыр чери аъш-чем комбинадының бажыңының чаны. Колоннаның чыглырын, чыскаалын болгаш демонстрация үезинде шимчээшкинин харыылаар кижи эш Литвиненко (ыяш заводу).

№ 7 колонна—юрис курстарының, Ермаков экспедициязының, алдын разведказының, «Тыва алдын» трестизинин, золотопроснабтың, харылзааның бүгү албан черлериниң, облсобестин, кино эргелелиниң, кинотеатрның, главкинопрокаттың, ВКП(б), ВЛКСМ хоорай комитеттериниң, мал өмчизинин, ветснабтың, ном садыының, аңныыр эргелелиниң, облтоптуң, сельхозснабтың, ремзаводтуң, областың профөвөрлелиниң болгаш профэвилелиниң обкомнарының коллективтери. Чыглыр чери кинотеатр чанынга. Колоннаның чыглырын, чыскаалын болгаш демонстрация үезинде шимчээшкинин харыылаар кижи эш Шатохин (харылзаа).

№ 8 колонна — электристанциязының, дээрбеник, облпотребсоюзтуң, горпонуң садыг баазазының, көдээ ажыл-агый техникумунуң, культура бажыңының, эмнелгениң, чайнаяның, өлүк баазазының, облиттиң, облвоенкоматтың, башкылар билии бедидер институттуң, ДОСАВ-тың, садыг школазының коллективтери. Чыглыр чери облпотребсоюз клубунуң бажыңының чанынга. Колоннаны чыглырын, чыскаалын, демонстрация үезинде шимчээшкинин харыылаар кижи Сможевский (көдээ ажыл-агый техникуму).

№ 9 колонна — облкүүскомнуң ВКП(б), ВЛКСМ обкомнарының, облононуң, банкының, ажаалга кассаларының, суд, прокуратура черлериниң, облкомхозтуң, библиотеканың, областың суг ажылының, облпартшколаның, көдээ ажыл-агый эргелелиниң коллективтери. Чыглыр чери облононуң бажыңының чаны. Колоннаның чыглырын, чыскаалын болгаш демонстрация үезинде шимчээшкинин харыыдаар кижи эш Кибитов (облкүүском).

№ 10 колонна—Кызылдың көдээ районунуң бүгү албан черлериниң коллективтери. Чыглыр чери райкүүскомнуң бажыңының чаны. Колоннаның чыглырын, чыскаалын болгаш демонстрация үезинде шимчээшкинин харыылаар кижи эш Бакуров (көдээ райпо).

Демонстрацияга киржир, үстүнде колонналарга кирбейн барган хамаатылар областың чурт үлетпүрүнүң бажыңының чанынга чыглыр. Демонстрация шөлүнге Кызылдың көдээ районунуң колонназы-биле кады келир.

Бүгү коллективтер облкүүском бажыңының чанында шөлче Чульдум кудумчузун дамчыштыр эртенгинин 9 шак 50 минутада келген турар. Чыылган колонналарның шөлге чыскаалын болгаш демонстрация үезинде оларның шимчээшкининиң чурумун харыыдаарын Кызыл хоорайның шериг коментаны подполковник Быков, подполковник Хомайко, подполковник Скибо оларга дааскан.

Демонстрация шөлүнге көгүм чурумну тударын хоорайның шагдаа салбырының начальниги эш Чистяковка дааскан.

Демонстрация митинги сөөлүнде эгелээр.

Колонналар доктаатынган маршрут ёзугаар бот-боттарын эдериштир чоруур.

Хоорай комиссиязы.

ИРАНДА

Америк эжелекчилериниң холунгаИранның киргениниң соонда ооң чонунуң амыдырал байдалы улам баксыраан. Иран ажылчыннар бажыңбалгат, аъш-чем чок түреңги чорукту чурттап эртип турарлар.

Чурукта: иран ажылчыннарныңтурлаа.

СЭТА-ның пресслишези.

Харыысалгалыг редакторнуң ораламчызы М. Л. ДЕЛЕГ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл Щетинкин кудумчузу, бажың, 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62; харыысалгалыг редактор нуң ораламчызының, партия амыдыралының, культура, литературa болгаш уран-чүүл килдистериниң—3—88; харыысалгалыг секретарының, пропаганда болгаш агитация, көдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа килдистериниң—3—68; иштики информация, бухгалтерияның—2—65.

Б00872

Облкүүсномнуң типографиязы